

BACHELORPROEF

Hoe kan een cursus ‘ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten’ de muzikale vaardigheden en kennis van leerkrachten bevorderen?

Educatieve Bachelor in Lager Onderwijs

Academiejaar 2020 – 2021

Zittijd/ examenkans 1ste

Promotor Dhr. De Maré Rik

Student Debruyne Britney

BACHELORPROEF

Hoe kan een cursus ‘ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten’ de muzikale vaardigheden en kennis van leerkrachten bevorderen?

Educatieve Bachelor in Lager Onderwijs

Academiejaar 2020 – 2021

Zittijd/ examenkans 1ste

Promotor Dhr. De Maré Rik

Student Debuyne Britney

Dankwoord

De uitwerking van mijn praktische proef en deze bachelorproef in zijn totaliteit heb ik natuurlijk niet alleen verwezenlijkt. Het lijkt me dan vanzelfsprekend dat ik de mensen bedank die mij tijdens dit hele proces geholpen hebben.

Eerst en vooral wil ik mijn promotor Rik De Maré bedanken. Tijdens het maken van mijn bachelorproef was hij een constante waarde. Op momenten waar het wat moeilijker ging, kon ik bij hem terecht om mijn inspiratie en motivatie weer op peil te zetten. Meneer De Maré stuurde ook bij waar nodig zodat ik zeker mijn hoofddoel zou bereiken. Hij dacht samen met mij na over de uitwerking van mijn praktische proef. Zijn jarenlange ervaring als muziekdocent hielp hier zeker en vast bij.

Daarnaast wil ik ook heel graag mijn kritische vriend, Blijke Vandermarliere, bedanken. Met concrete tips en inzichten uit de praktijkwereld vormde zij de aanzet tot het uitwerken van mijn praktische proef. Wegens de coronapandemie was het niet eenvoudig om af te spreken, maar ze stond steeds paraat om vragen te beantwoorden.

Vervolgens wil ik ook mijn testpubliek bedanken. Via een facebookpagina voor leerkrachten kwam ik met hen in contact. Sommigen vonden de moed om opnieuw hun ukelele van onder het stof te halen, anderen kochten speciaal naar aanleiding van mijn cursus een ukelele. Mijn testpubliek nam uitgebreid de tijd om mijn cursus te volgen en waar nodig feedback en tips te sturen.

Tot slot wil ik ook nog mijn vriend bedanken. Hij steunde mij doorheen deze hele opleiding en sleurde mij doorheen de laatste loodjes. Hij monteerde de videoreeks bij mijn praktische proef en bekeek mijn bachelorproef met zijn kritisch blik en stuurde bij waar nodig.

Abstract

Student: Debruyne Britney
Privé emailadres student: britneydebruyne@gmail.com
Opleiding: Howest – Bachelor lager onderwijs
Promotor: De Maré Rik

Titel: Hoe kan een cursus ‘ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten de muzikale vaardigheden en kennis van leerkrachten bevorderen?

Doelgroep: Mijn praktijkonderwerp is bedoeld voor huidige en toekomstige leerkrachten.

Abstract bachelorproef:

Hoe kan een cursus ‘ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten’ de muzikale vaardigheden en kennis van leerkrachten bevorderen?

De meningen over het belang van goed muziekonderwijs zijn verdeeld. Desondanks de verdeelde meningen kunnen we het niet onder stoelen of banken steken dat muziek wel degelijk een grote invloed heeft op de hersenen van de mens. Alsook de invloed op de mentale, sociale en fysieke ontwikkeling van kinderen kunnen we niet onbesproken laten. Helaas wordt er alsmaar minder kwalitatief muziekonderwijs gegeven door een gebrek aan muzikale vaardigheden en kennis van de leerkrachten.

De uitgewerkte cursus vormt dan ook de aanzet tot het bevorderen van deze muzikale vaardigheden van leerkrachten. De leerkrachten gaan aan de hand van een zelfstudiecursus en videoreeks aan de slag en leren stapsgewijs, binnen de vijf à zes maanden, ukelele spelen en geven zo de muzieklessen terug creatieve invulling.

Inhoudsopgave

Dankwoord	3
Abstract	4
Inhoudsopgave.....	5
1. Inleiding.....	7
1.1. <i>Motivatie</i>	7
1.2. <i>Probleemstelling</i>	9
1.3. <i>Methodologie</i>	10
2. Literatuuronderzoek	12
2.1. <i>Muziekonderwijs</i>	12
2.1.1. Wat is muziekonderwijs?	12
2.1.2. Effecten op het brein.....	12
2.1.3. Harmonische ontwikkeling.....	14
2.2. <i>Leren door zelfstudie</i>	16
2.2.1. Zelfstudie.....	16
2.3. <i>Instructievideo's</i>	16
2.3.1. Tips voor kwalitatieve video's	16
2.3.2. Didactische principes.....	17
2.4. <i>De ukelele</i>	18
2.4.1. Herkomst.....	18
3. Bevraging werkveld.....	20
3.1. <i>Enquête</i>	20
3.1.1. Waarom een enquête	20
3.1.2. Resultaten	20
4. Eigen visie	25
5. Praktijk.....	28
5.1. <i>Vorbereiding</i>	28
5.1.1. Opzet van de cursus	28
5.1.2. Leerlijn.....	28
5.2. <i>Bijsturing</i>	30
5.3. <i>Eindresultaat</i>	31
6. Conclusie.....	32
7. Afkortingenlijst	34
8. Figuren/tabellen lijst.....	35
9. Bibliografie.....	36
9.1. <i>Literatuur</i>	36
9.2. <i>Internet</i>	37

9.3.	<i>Audiovisuele bronnen</i>	37
10.	Bijlagen	38
10.1.	<i>Bijlage A – Resultaten enquête</i>	38
	Vraag 1: Wat is uw geslacht?	38
	Vraag 2: Tot welke leeftijdscategorie behoort u?	38
	Vraag 3: In welk leerjaar geeft u les?.....	39
	Vraag 4: Hoe vaak geeft u een muziekles?	39
	Vraag 5: Mijn muzieklessen dat is.....	40
	Vraag 6: Welke handleiding gebruikt u voor uw muzieklessen?	40
	Vraag 7: Welk instrument bespeelt u tijdens uw muzieklessen?	41
	Vraag 8: Welk muziekinstrument leerde u bespelen gedurende uw opleiding?.....	41
	Vraag 9: Stelling: “Ik vind het bespelen van een muziekinstrument een meerwaarde voor mijn muzieklessen.”	42
10.2.	<i>Bijlage B – Draaiboek videoreeks</i>	43
10.3.	<i>Bijlage C – Videoreeks</i>	63
10.4.	<i>Bijlage D – Beeldmateriaal testpubliek</i>	65
10.5.	<i>Bijlage E - Ukelele cursus</i>	65

1. Inleiding

1.1. Motivatie

Gedurende deze opleiding leerde ik in de modules expressieve ontwikkeling gitaar spelen. Stapsgewijs werden de akkoorden aangeboden en gingen we hier zowel in de les, als thuis mee aan de slag. Ik had de smaak goed te pakken en het gitaarspelen werd een lichte verslaving. Ik spendeerde thuis vele uren met het zoeken naar akkoordpartituren van hedendaagse liedjes en oefende zeer veel.

Ook tijdens mijn stages nam ik telkens mijn gitaar mee. Ik haalde deze boven tijdens de muziekles, maar ook voor tussendoortjes werd hij ingezet. Zowel de leerlingen als de mentoren vonden dit telkens een enorme meerwaarde. Veel stageplaatsen bewonderden ook het feit dat ik dit kon leren in een relatief korte periode.

Door dieper in gesprek te gaan met leerkrachten kwam vaak het probleem naar boven dat leerkrachten niet weten hoe ze invulling kunnen geven aan hun muzieklessen. Het gebrek aan muziekkennis en muziekvaardigheden zorgen ervoor dat deze leerkrachten geen muzieklessen durven geven. Door deze onwetendheid en twijfels geven deze leerkrachten zelden muzieklessen of beperken ze zich tot het opzetten van een CD.

Zelf ben ik helemaal niet muzikaal aangelegd. Voordat ik aan deze opleiding begon had ik geen enkele muziekkennis of instrumentenkennis. Het sprak mij wel meteen aan dat de opleiding bachelor in het lager onderwijs aan Hogeschool West-Vlaanderen de studenten de kans biedt om gitaar te leren en niet teruggrijpt naar het standaard blokfluit aanleren. Dat was voor mij ook doorslaggevend om voor Howest te kiezen.

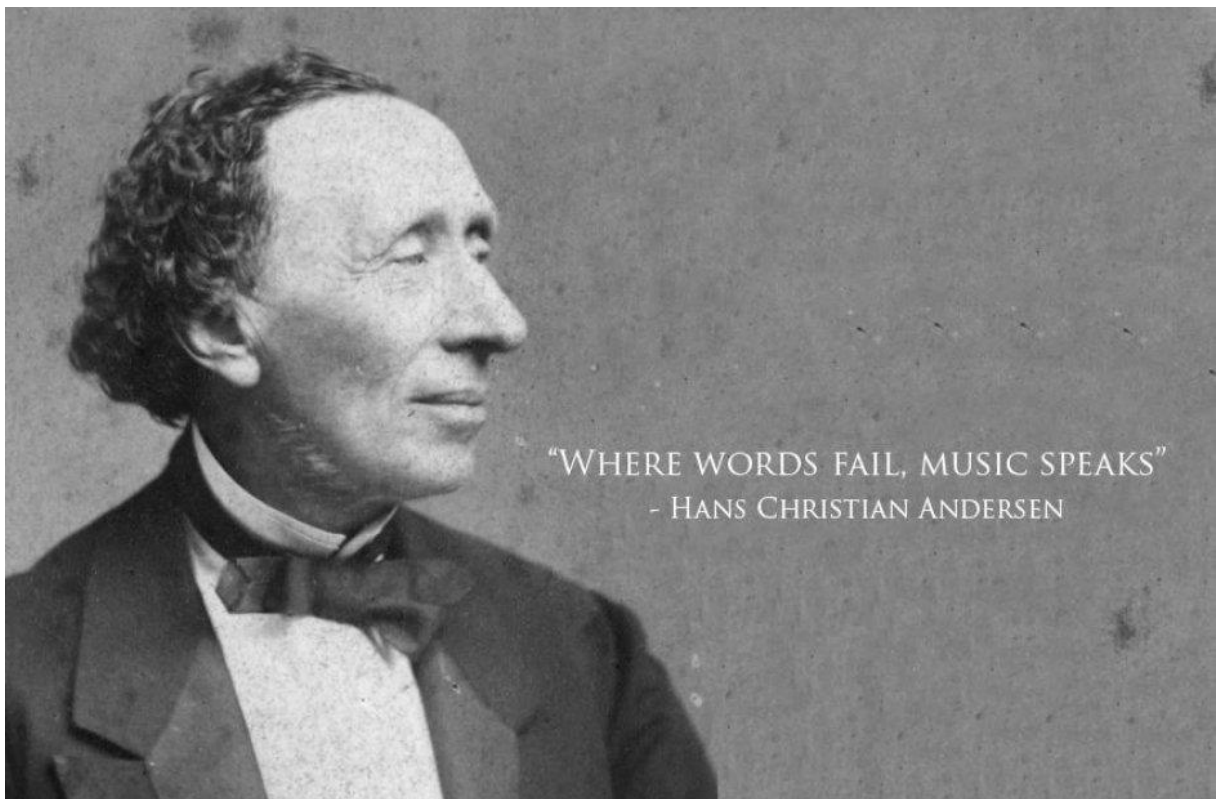
Met mijn gitaar bij de hand heb ik nu oprecht het gevoel dat ik de muzieklessen toch een goede invulling kan geven. Dit zonder dat ik echt notenkennis heb of zeer muzikaal aangelegd ben. Daarom wil ik nu ook leerkrachten aan het werk zetten. Met een zelfgemaakte cursus 'ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten', wil ik de leerkrachten stapsgewijs ukelele leren spelen.

Voor deze cursus koos ik de ukelele als instrument, omdat:

- Een ukelele laagdrempeliger is dan een gitaar. Dit instrument heeft maar vier snaren in plaats van zes;
- De kostprijs van een beginnersukelele laag ligt;
- Deze passend is bij de stem. Dit snaarinstrument kun je spelen in combinatie met je stemgebruik. De ukelele heeft ook geen overheersende klank;
- Dit instrument hanteerbaar is in de klas;
- Deze naar mijn mening zeer attractief is.

Ik weet ook uit eigen ervaring dat een muziekinstrument in de klas steeds een enorme indruk nalaat bij de leerlingen. Zo herinner ik nog steeds mijn meester in het eerste leerjaar, meester Wouter. Hij was een kei in het spelen van gitaar en betrok daar ook alle leerlingen bij. Telkens er iemand jarig was mocht hij/zij plaatsnemen op de schoot van de meester en mee gitaar spelen. Bij aanvang van de opleiding wist ik dat ik ook zo'n leerkracht wilde worden.

Met de cursus die ik gemaakt heb hoop ik veel leerkrachten aan het musiceren te brengen, maar ook kinderen te inspireren om een muziekinstrument te bespelen.

Figuur 1. Hans Christian Andersen

1.2. Probleemstelling

Tijdens het observeren van verschillende muzieklessen tijdens mijn (observatie)stages viel er mij op dat leerkrachten zeer weinig muziekkennis hebben. Natuurlijk mogen we hier niet gaan veralgemenen. Er zijn leerkrachten die muzikaal wel heel sterk staan. Niet enkel het gebrek aan muziekkennis en muzikale vaardigheid zorgen ervoor dat leerkrachten vaak de muzieklessen overslaan, maar ook het gebrek aan zelfvertrouwen en durf spelen hier een rol in.

Om de muzieklessen terug tot een hoger niveau te tillen hebben leerkrachten nood aan enerzijds meer muziekkennis en muziekvaardigheden, maar anderzijds ook aan een geschikt begeleidingsinstrument.

Dit leidt tot mijn onderzoeksvraag:

Hoe kan een cursus 'ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten' de muzikale vaardigheden en kennis van leerkrachten bevorderen?

Hierbij formuleer ik ook enkele deelvragen:

- Hoe is het gesteld met de huidige muzieklessen van leerkrachten?
 - Hierbij zal ik aan de hand van een enquête bij leerkrachten beschrijven hoe het gesteld is met de huidige muzieklessen.
- Wat is het belang van muziekonderwijs in het lager onderwijs?
 - Voordat we leerkrachten stimuleren om hun muziekonderwijs tot een hoger niveau te tillen onderzoeken we het belang van muziekonderwijs voor kinderen.
- Hoe ziet de ideale zelfstudie cursus eruit?
 - Met de nodige didactiek en kennis op zak zal ik een zelfstudie cursus ontwerpen en deze laten uittesten door leerkrachten.
- Waarom is een ukelele het ideale instrument om in de klas te gebruiken?
 - Een goed begeleidingsinstrument kies je natuurlijk niet zomaar. Aan de hand van onderzoek en een enquête bij leerkrachten motiveer ik mijn keuze voor de ukelele.

1.3. Methodologie

Om deze vragen goed te kunnen beantwoorden zal ik natuurlijk enkele stappen moeten doorlopen.

Omdat de ukelele ook voor mezelf een nieuw instrument is begon ik mijn zoektocht naar een goede beginnersukelele. Op aanraden van de muziklector koos ik voor een concert ukelele. Dit is het ideale formaat om ukelele te leren spelen. Om een betere klank te krijgen koos ik ook voor een ukelele met een massief bovenblad.

Om zeker te weten dat leerkrachten nood hebben aan deze cursus stelde ik een enquête op. Deze verspreidde ik via verschillende facebookpagina's en op verschillende scholen. Heel vlot vulden 126 leerkrachten tussen de 21 en 60 jaar deze enquête in.

Via deze enquête wilde ik vooral te weten komen hoe vaak leerkrachten een muziekles geven, hoe ze deze muziekles geven (handleiding, CD opzetten...), welk muziekinstrument ze leerden tijdens hun opleiding en welk muziekinstrument ze nu bespelen in hun klas.

Onderaan de enquête konden de leerkrachten hun e-mailadres achterlaten indien ze interesse hadden in de ukelelecursus die ik zou ontwerpen. Liefst 74 geïnteresseerden lieten hun e-mailadres achter. Hieruit kon ik toch al concluderen dat er vraag was.

Ondertussen ging ik ook al volop aan de slag met het maken van de ukelelecursus. Mijn plan om een ukelelecursus te maken vroeg heel wat onderzoekswerk. Er is namelijk geen enorm groot ukelelerepertoire die je kan gebruiken in de klas. Hierdoor besloot ik ook om bestaande gitaarpartituren, die wat eenvoudiger te vinden zijn, om te zetten naar ukelelepartituren.

Ook didactisch was een goede opbouw nodig. Om de leerkrachten stapsgewijs te laten werken zocht ik partituren die op elkaar verder bouwden. Ik kwam op het idee om steeds drie lessen te maken waarin telkens één nieuw akkoord aan bod komt en van de vierde les steeds een herhalingsles te maken. Bovenop het stapsgewijs aanbrenge van liedjes en akkoorden wilde ik ook een kant-en-klaar lessenpakket maken voor leerkrachten. Bij ieder nieuw akkoord en lied staat er ook een volledig uitgewerkt lesidee. Zo kunnen de leerkrachten ook echt aan de slag met hun ukelele in de klas.

In de ukelelecursus streef ik naar een goed evenwicht tussen enerzijds de gekende liedjes en anderzijds ook nieuwe en originele liedjes. De gekende liedjes vormen een opstap naar het aanleren van een nieuw instrument en de nieuwe liedjes zorgen voor voldoende uitdaging.

Eens ik de eerste versie van de ukelele cursus af had, contacteerde ik enkele proefpersonen. Zij gingen aan de slag hiermee en stuurden mij beeldmateriaal en de nodige feedback op.

Op aanraden van mijn promotor en het eerste testpubliek besloot ik om ook nog een videoreeks bij mijn cursus te maken. Hiervoor ging ik eerst opzoek naar enkele richtlijnen voor het maken van kwalitatieve instructievideo's. De videoreeks is gebaseerd op de cursus. Zo leer ik in iedere les een nieuw akkoord en lied aan, worden akkoorden herhaald en krijgen de leerkrachten tips en tricks. Tot slot geef ik in iedere video ook nog wat meer uitleg over de slagtechniek, het vernemen van akkoorden, soorten akkoorden, enzovoort. Eens dit af was ging mijn tweede testpubliek hiermee aan de slag.

Ik vond het zeer belangrijk om tijdig te beginnen met mijn praktijkgedeelte. Op deze manier zou ik mijn cursus kunnen aanpassen op basis van alle feedback en zou ik ook voldoende beeldmateriaal krijgen van leerkrachten die mijn cursus gebruiken om hun muzieklessen te geven.

Ook mijn theoriegedeelte verloor ik niet uit het oog. Ik maakte een document aan met een hele reeks bronnen die mij konden helpen bij het schrijven van mijn theoriegedeelte. Deze nam ik gedurende een hele periode door en markeerde de belangrijkste informatie voor mijn onderzoek. In combinatie met de informatie uit de enquête kon ik beginnen met schrijven.

Tot slot vormde ik een besluit en rond daarmee ook deze bachelorproef af. Ik concretiseer mijn antwoorden en werp een blik op het afgelopen traject.

2. Literatuuronderzoek

2.1. Muziekonderwijs

2.1.1. Wat is muziekonderwijs?

Muzische vorming is één van de leergebieden die gedurende de schoolloopbaan aan bod komt. Tegenwoordig wordt dit leergebied opgesplitst in 5 domeinen, namelijk beweging, drama, beeld, media en muziek. Muziekonderwijs en dus ook deze bachelorproef focust zich op het domein muziek.

Iedere onderwijskoepel geeft zijn eigen definitie en invulling aan hun muzische vorming en muziekonderwijs.

Het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (z.j.) omschrijft de lessen muzische vorming als volgt: “In dit ontwikkelveld nodigen we leerlingen uit om de muzische en kunstzinnige werkelijkheid – die vaak nieuw is voor hen - intens te ervaren, te beleven en ervan te genieten. Dat genieten is essentieel omdat daarin de goesting ontstaat om de ervaren expressievorm opnieuw op te zoeken, om er meer over te weten te komen of om er zelf mee aan de slag te gaan.”

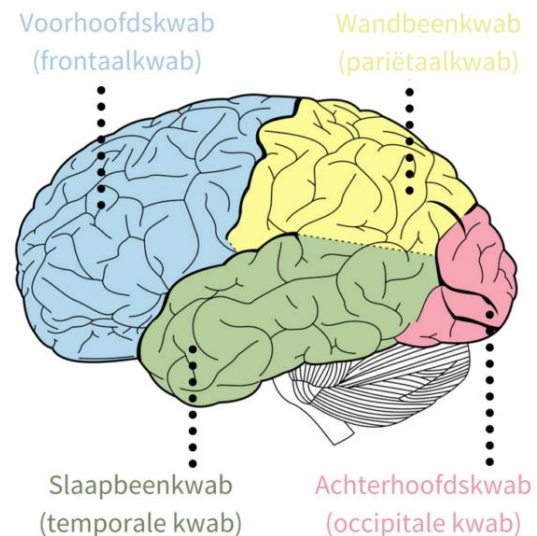
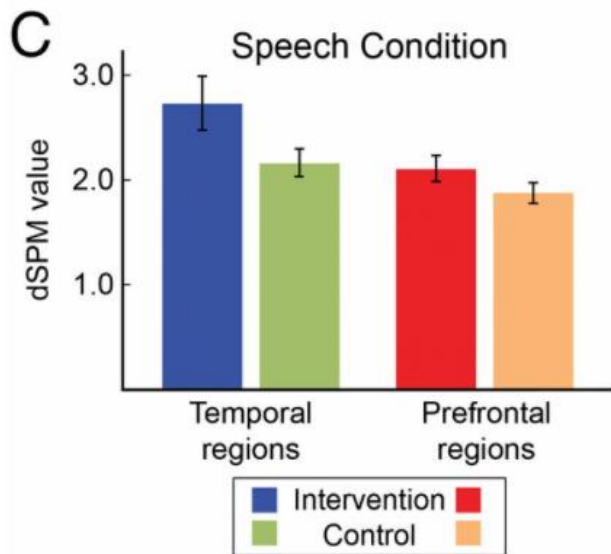
Het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (2016, p. 4) beschrijft het vak muzische vorming als: “de kans om hun impressies van de wereld op een eigenzinnige manier te verwerken. Ze uiten zich expressief door gebruik te maken van beeld-, drama-, bewegings-, muziek- en/of mediataal. Het kind is dan producent van kunstuitingen en maakt zijn creaties zelf.”

2.1.2. Effecten op het brein

We kunnen het niet onder stoelen of banken steken dat muziekonderwijs positieve gevolgen heeft voor de ontwikkeling en het brein van kinderen en volwassenen. Heel wat wetenschappers voerden al onderzoek naar het effect van muziek op het brein.

Het effect van muziek reikt verder dan enkel de ontwikkeling van muzikale vaardigheden. Onderzoekster Christina Zhao (2016) onderzocht recent de effecten van muziekinterventie op de muziek- en spraakverwerking bij baby's van negen maanden oud.

Twintig baby's kregen muziek te horen dat werd nagespeeld op een trommel. Zij vormden de 'intervention group'. Negentien andere baby's speelden met gewoon speelgoed, zoals knuffels en auto's. Zij vormden de 'control group'. Na de testmaand ondergingen alle baby's een hersenscan waaruit bleek dat de hersenactiviteit tussen beide groepen duidelijk verschilt (Figuur 1). Zowel de temporale kwab (Figuur 2) die instaat voor het gehoor, het verbale geheugen, de visuele herkenning en de taalfuncties, als de prefrontale cortex (Figuur 2), die instaat voor de cognitieve en emotionele functies, geven bij de baby's die blootgesteld werden aan muziek een hogere activiteit weer.

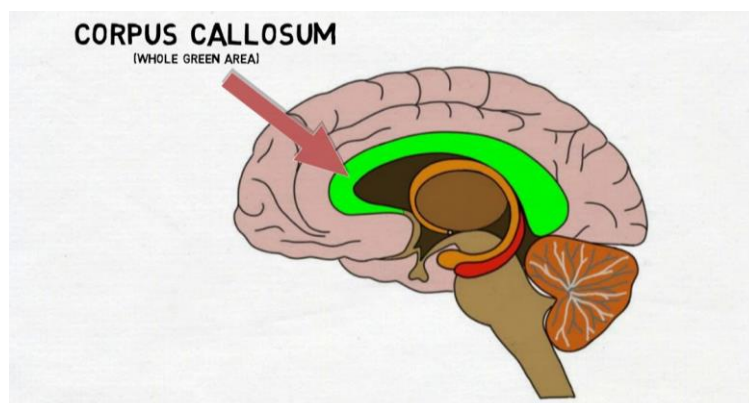

Figuur 2. Speech condition

Figuur 3. Cortex

Niet enkel bij baby's is er een duidelijk verschil zichtbaar. Er werden ook heel wat studies gedaan bij oudere kinderen en volwassenen.

De Duitse neuroloog Gottfried Schlaug (1995) toonde aan dat de verbindingsbalk tussen de beide hersenhelften ofwel de corpus callosum genaamd, breder wordt als je muziek beluistert. Die overbrugging is belangrijk voor sociale cognitie.

Figuur 4. Corpus callosum

De Nederlandse neuropsycholoog Erik Scherder (2013) deed ook heel wat onderzoek naar wat er in je hersenen gebeurt als je naar muziek luistert. Zijn studies brachten heel wat resultaten op.

De prefrontale cortex vormt het startpunt van vele functionele circuits. Deze circuits zijn gebieden die met elkaar communiceren vanop afstand. Hoe groter de afstand is tussen de aangesproken gebieden, hoe complexer de cognitieve functie.

Een voorbeeld van een functioneel circuit is het spontaan meebewegen met muziek. Eerst en vooral roept muziek heel wat emoties op. Deze emoties komen vanuit de prefrontale cortex en spreken de motorische hersengebieden aan. Deze gebieden zorgen er op hun beurt voor dat je automatisch wil meebewegen. Het bespelen van een muziekinstrument zorgt voor een nog groter functioneel circuit. De motorische, visuele en auditieve hersengebieden worden hierbij aangesproken.

Verder bevestigt Scherder (2013) ook het onderzoek van Gottfried Schlaug. De verbreding van de corpus callosum zorgt ervoor dat beide hersenhelften beter gaan communiceren. De verschillende functies van de hersenhelften kunnen elkaar aanvullen en versterken.

Bij kinderen met bijvoorbeeld autisme zijn de linker- en rechterhersenhelft, die respectievelijk instaan voor onder andere gedrag en emotie, minder goed op elkaar afgestemd. Bij deze kinderen heeft muziek een enorm effect. De corpus callosum zal gaan uitzetten, waardoor beide hersenhelften beter met elkaar gaan communiceren. Muziekonderwijs zal bij deze kinderen ook zorgen dat het gebied van Wernicke, dat instaat voor het begrip van taal, en het gebied van Broca, dat instaat voor de productie van taal met elkaar in contact komen. Dit contact zorgt ervoor dat deze kinderen bijvoorbeeld spontaner zullen beginnen praten.

(Scherder & Swaab, 2021)

2.1.3. Harmonische ontwikkeling

Uit de krachtlijnen van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (z.j.) blijkt de harmonische ontwikkeling, ofwel hoofd, hart en handen, van elke leerling voorop te staan. Hierbij investeren ze in de ontwikkeling van de kennis, vaardigheden, attitudes en inzichten die leerlingen nodig hebben om zelfredzaam en gelukkig te functioneren in de hen omringende wereld.

De Duitse musicoloog Hans Günther Bastian (2003) speelde hierop in. Hij startte een grootschalig en langdurig onderzoek op. Het onderzoek volgde 170 leerlingen gedurende zes jaar. Op deze manier werden ook de effecten van muziekonderwijs op lange termijn duidelijk. Bastian kwam tot de conclusie dat muziek op school niet enkel bijdraagt tot cognitieve vaardigheden wat hierboven al uitgebreid aan bod kwam. Het draagt ook bij tot de sociale vaardigheden, het maken van een persoonlijke emotionele balans (zoals het algemeen welbevinden en het terugdringen van angsten), de persoonlijkheid en een positief zelfbeeld en tot slot het motivationele aspecten.

Ook de psychiater James J. Hudziak (2014) deed verder onderzoek en ontdekte dat muziekonderwijs kinderen duidelijk kan helpen hun aandacht te richten, hun emoties onder controle te houden en hun angsten te verminderen.

In onderzoek van Jaschke et al. (2018) werden 147 Nederlandse kinderen tweeënhalf jaar lang gevolgd. De ene groep kreeg meer muzieklessen dan de andere groepen. Na tweeënhalf jaar waren de resultaten duidelijk zichtbaar. De leerlingen met één tot twee keer per week een muziekles konden veel beter plannen, hun aandacht houden en scoorden ook beter op centrale examens. Naar aanleiding van dit onderzoek trekt Jaschke ook aan de alarmbel. In het basisonderwijs haalt bijna de helft van de scholen de eindtermen voor muzische vorming niet. Dit terwijl vele studies bewijzen dat het een enorme impact heeft op kinderen.

Neurobioloog Dirk Swaab (2021) kwam door onderzoek tot de conclusie dat er heel wat stoffen vrij komen in het lichaam bij het luisteren naar muziek.

Ten eerste geeft het luisteren van muziek die je graag hoort een stimulatie aan je beloningssysteem. Je hersenen geven op hun beurt dopamine af. Dopamine zorgt ervoor dat we ons tevreden voelen. Als volgt komt er ook endorfine vrij, ook wel het gelukshormoon genoemd. Deze stof werkt zowel pijn onderdrukkend, als weerstand verhogend en vermindert angstgevoelens en stress.

Tot slot komt er ook heel wat oxytocine vrij wanneer er samen muziek gemaakt wordt of er samen gezongen wordt. Dat hormoon helpt ons om anderen te vertrouwen en een band op te bouwen. Kortom om sociale contacten op te bouwen.

2.2. Leren door zelfstudie

2.2.1. Zelfstudie

“Zelfstudie is onderwijs zonder de hulp van een leraar. Deze zet hooguit de leerlijnen uit en zorgt dat de doelen worden behaald” (Wikipedia, 2017). De cursist is dus zelf de drijvende kracht en bepaalt zelf het tempo van het leerproces.

Volgens verschillende studies van Erin Falconer (2021) blijkt dat de vrijheid bij zelfstudie de motivatie verhoogt. De behoefte aan zelfsturing kan ervoor zorgen dat de cursisten gedemotiveerd raken door een lesgever gericht op het ‘leren’. De cursisten in staat stellen om zelf hun tempo te bepalen zou het leerproces gaan stimuleren. Deze verhoogde motivatie bevordert ook de concentratie, wat leidt tot een betere prestatie. Tot slot concludeerde Falconer (2021) dat zelfstudie het levenslang leren bevordert. Door zelfstudie zijn individuen in staat om dit uit te bereiden naar andere levensgebieden en eenvoudiger nieuwe vaardigheden te verwerven.

De cursisten kiezen bewust om deze cursus te volgen. In deze gevallen is er dan ook sprake van intrinsieke motivatie.

2.3. Instructievideo's

2.3.1. Tips voor kwalitatieve video's

Instructievideo's zijn video's waarin wordt uitgelegd hoe je bepaalde dingen kan aanpakken, waarin je bepaalde handelingen laat zien. Het doel is dat de kijker op het eind van de video iets bijgeleerd heeft over het onderwerp en er zelf mee aan de slag kan gaan.

Grietje Evenwel en Riske de Vries (2020) de gezichten achter Videomakers, het grootste Nederlandstalige online platform voor film en video, geven op hun website heel wat tips mee om goede instructievideo's te maken.

De eerste tip die ze meegeven is om een script te maken. Zo wordt er op voorhand al nagedacht over wat er gezegd moet worden. Tijdens het filmen is het script een houvast en helpt het je herinneren wat je moet zeggen. Zo worden er geen stukken informatie overgeslagen. Achteraf kan het ook nog tijdens het monteren gebruikt worden. Zorg wel dat het script geen tekst wordt dat je afleest, wat ervoor zou zorgen dat de video's minder spontaan zijn.

De tweede tip is dat er gewerkt wordt aan het verwachtingsmanagement. De kijkers moeten duidelijk weten hoe de video's opgebouwd zijn. In de video zelf worden de verschillende onderdelen afgebakend met tussenschermen met eventueel een stukje tekst die het volgende onderdeel inleidt. Bedenk ook steeds een leuke afsluiten die de kijkers aan het werk zet naar aanleiding van je video.

De volgende tip gaat over de beelden die gebruikt worden bij je uitleg. Deze beelden vormen visuele ondersteuning bij wat er gezegd wordt. De beelden moeten wel relevant en goed gekozen zijn.

Tot slot is er een tip omtrent de setting waarin de filmpjes opgenomen worden. In de hele videoreeks werken met eenzelfde setting zorgt er voor dat dit herkenbaar wordt voor de kijkers. De achtergrond van de ruimte waarin je zit mag ook zeker aangekleed worden.

2.3.2. Didactische principes

De zeven didactische principes vormen de krachtlijnen van deze cursus en instructievideo's. Tijdens het maken van de cursus en het verder uitwerken ervan werd er rekening gehouden met deze principes. Hieronder een opsomming van de zeven principes en hoe ze werden gebruikt bij het maken van deze cursus.

- Aanschouwelijkheidsprincipe
Volgens het aanschouwelijkheidsprincipe zouden de leerinhouden zoveel mogelijk zintuiglijk waarneembaar voorgesteld moeten worden. Deze cursus bestaat niet enkel uit een getypte versie, de cursisten kunnen ook de instructievideo's bekijken en zelf aan de slag gaan met de ukelele.
- Activiteitenprincipe
Het leren heeft meer kans op slagen als de cursisten ook op een actieve manier betrokken worden. Ieder mens heeft een natuurlijke drang naar ontwikkeling en exploratie. Tijdens deze cursus worden de cursisten effectief zelf aan het werk gezet. Met de nodige informatie en instructie leren ze ukelele spelen.
- Belangstellingsprincipe
De cursus sluit aan bij de spontane belangstelling en de interesse van de cursisten. De cursisten beslissen namelijk zelf om dit leerpad te volgen.

- Individualisatie- en differentiatieprincipe
Het leerproces van de cursisten zal nooit gelijk verlopen. Het individualisatie- en differentiatieprincipe zorgt ervoor dat er rekening wordt gehouden met de onderlinge verschillen en behoeften van de cursisten. In de cursus zitten dan ook verschillende differentiatiemogelijkheden, zoals verschillende slagpatronen, maar ook de oefentijd is vrij in te vullen.
- Integratieprincipe
Hetgeen wat nieuw geleerd is moet kunnen aansluiten bij de reeds verworven kennis. Het lessenpakket is dan ook zo opgebouwd dat bij iedere les de eerder geleerde akkoorden herhaald worden en er slechts één nieuw akkoord bij komt. Zonder verwerking is er ook geen sprake van integratie. Het oefenen en herhalen kan zowel thuis als in de klas. Zo zit er bij ieder nieuw akkoord een liedje en een kant-en-klare les die kan gegeven worden in de klas.
- Beperkings- en geleidelijkheidsprincipe
Het onderwijsleerproces moet systematisch en geleidelijk aan worden opgebouwd. Stap voor stap maken de cursisten kennis met de akkoorden, die ook geleidelijk aan complexer worden.
- Herhalingsprincipe
Het geheugen werkt op een associatieve manier. Leerstof en vaardigheden herhalen zijn dus essentieel. Ook hier houdt de cursus rekening mee. Iedere videoles start met een herhaling van de vorige les(sen). Elke vierde les is volledig gewijd aan het herhalen van de akkoorden. (Sercu, 2018)

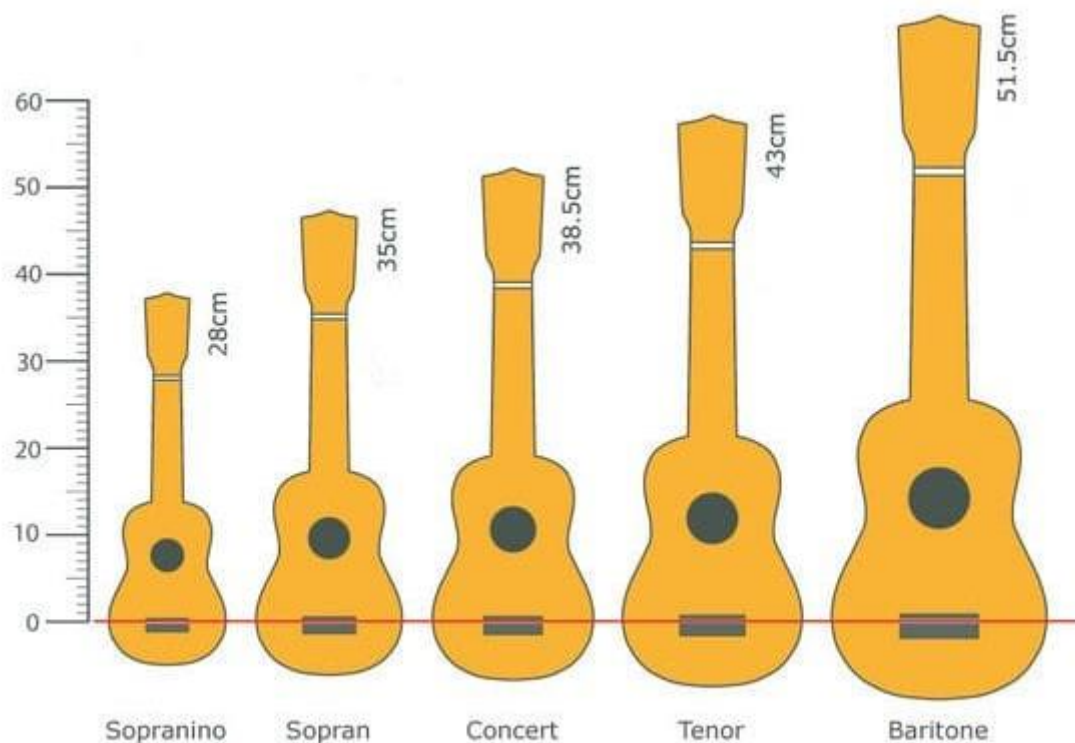
2.4. De ukelele

2.4.1. Herkomst

De eerste versie van de ukelele werd omstreeks 1880 door drie portugezen, genaamd Manuel Nunes, José do Espírito Santo en Augusto Dias, uitgevonden. “Wat is dan de link met Hawaï?”, hoor ik u denken. De drie mannen waren naar Hawaï gereisd met het instrument, om daar als arbeiders in de suikerrietvelden te werken. De Hawaïaanse Koning Kalākaua blies het snaarinstrument gebaseerd op de braguinha, nieuw leven in en noemde het ‘de ukelele’. De naam ukelele komt van het Hawaïaans ‘geschenk dat hier naar toe kwam’.

De ukelele kende verschillende oplevingen. In het najaar van 1915 werd de ukelele razend populair door de wereldtentoonstelling Panama Pacific International in San Francisco. Ook na de Tweede Wereldoorlog volgde er een nieuwe opleving. Anno 2011 is het instrument ook weer helemaal terug met het lied 'Over the rainbow' van de Hawaïaanse muzikant Israel Kamakawiwo'ole.

De ukelele bestaat in verschillende formaten: de sopranino, sopran, concert, tenor en bariton. Het verschil zit in het aantal fretten. Hoe groter de ukelele, hoe meer fretten en hoe minder je de originele ukeleleklank krijgt. De concert-ukelele is de populairste formaat.

Figuur 5. Ukelele formaten

De ukelele wordt voornamelijk gemaakt uit de volgende drie houtsoorten: het Hawaïaanse hout koa, sparrenhout voor een fellere klank of mahonie voor een donkerdere klank.

3. Bevraging werkveld

3.1. Enquête

3.1.1. Waarom een enquête

Om een correct en volledig antwoord te kunnen formuleren op enkele deelvragen, namelijk:

- Hoe is het gesteld met de huidige muzieklessen van leerkrachten;
- Waarom is een ukelele het ideale instrument om in de klas te gebruiken;

stelde ik een enquête op via Google Forms. De enquête bestond uit negen vragen die peilde naar de frequentie van het geven van muzieklessen en de muziek- en instrumentenkennis van de leerkrachten.

Met een enquête zou ik meer resultaten bekomen dan wanneer ik de muzieklessen van verschillende leerkrachten zou moeten observeren.

3.1.2. Resultaten

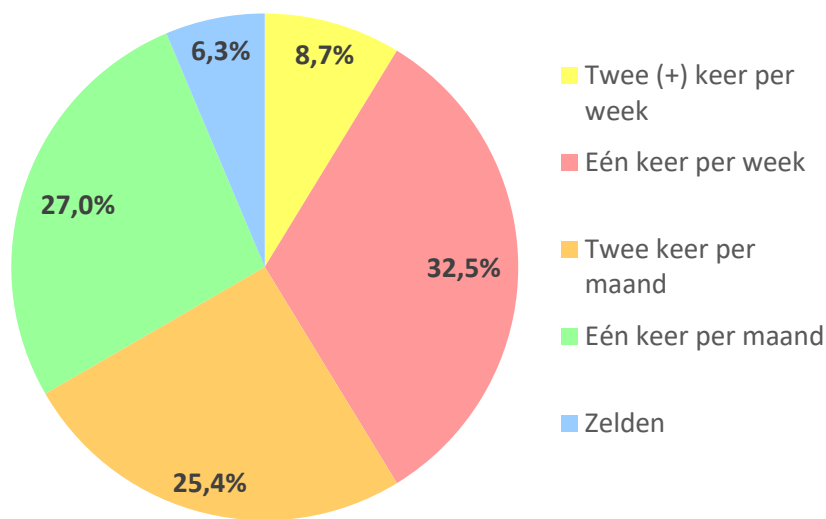
Hieronder bespreek ik de resultaten van deze bevraging. Liefst 126 leerkrachten tussen de 21 en 60 jaar vulden deze enquête in. De enquête kwam online op de facebookpagina 'Leerkrachten Lager Onderwijs' en de QR-code werd ook in verschillende lerarenkamers verspreid. De volledige resultaten van de enquête zijn terug te vinden in bijlage A.

Met de eerste twee vragen peilde ik naar persoonlijke gegevens van leerkrachten, namelijk het geslacht (Bijlage A – grafiek 1) en de leeftijd (Bijlage A – grafiek 2). Het merendeel van de leerkrachten zijn vrouwelijk, wat ook in het werkveld zo is. Dit heeft op zich weinig invloed op de resultaten. De leeftijd van de bevroegde leerkrachten varieert tussen de 21 en 60 jaar, waarvan een grote groep tussen de 21 en 25 jaar. Deze leerkrachten komen net van de schoolbanken en zullen een belangrijke rol spelen in het vernieuwen en behouden van het muziekonderwijs.

De derde vraag luidde als volgt: "In welk leerjaar geeft u les?" Uit de resultaten (Bijlage A – grafiek 3) blijkt dat een gevarieerd aanbod aan leerkrachten de enquête invulden. Ook heel wat leerkrachten uit het buitengewoon onderwijs namen de tijd om mijn enquête in te vullen. Dit zorgt er voor dat deze enquête een representatief beeld schetst.

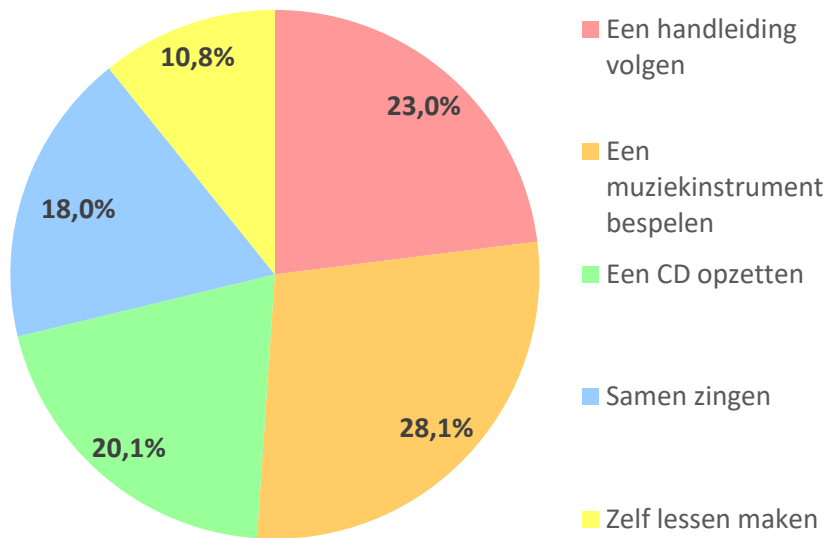
Vanaf de vierde vraag werd er gepeild naar de frequentie van de muzieklessen en naar de muziek- en instrumentenkennis van de leerkrachten.

Op de vraag hoe vaak de leerkracht muziekles geeft (Bijlage A – grafiek 4), kreeg ik zeer alarmerende resultaten. Leerkrachten zouden tenminste één keer per week muziekles moeten geven. Uit de resultaten blijkt dat meer dan de helft van de leerkrachten dit minimum niet bereikt. Eén derde van de leerkrachten slaagt er zelfs niet in om één keer per maand een muziekles te geven. Enkele leerkrachten bekenden zelfs dat ze maar zelden of enkele keren per jaar een muziekles geven.

Bijlage A – Grafiek 4. Hoe vaak geeft u een muziekles?

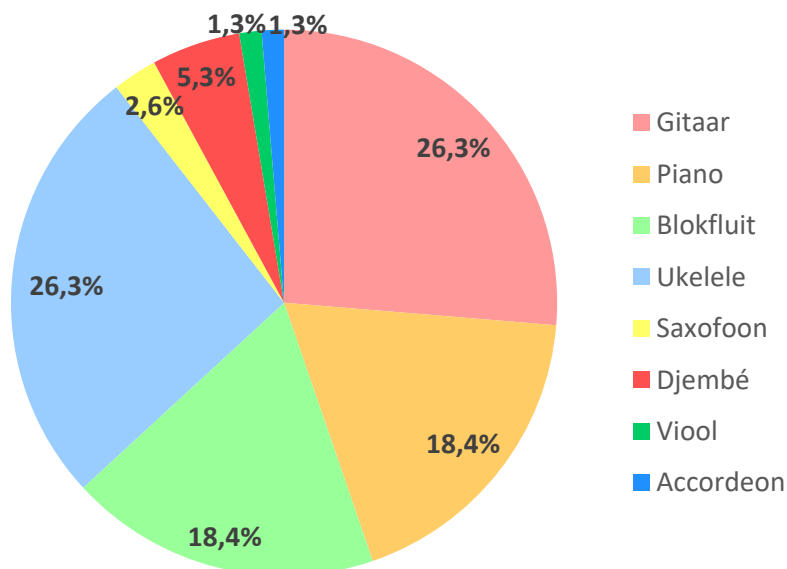
In bijlage A op grafiek vijf zien we de resultaten op de vraag hoe leerkrachten muziekles geven. Slechts één vierde van de leerkrachten heeft een handleiding ter beschikking. De overige 75% moet dus zelf aan de slag om muzieklessen in elkaar te steken. Dit zorgt ervoor dat heel wat leerkrachten deze lessen gewoon laten vallen omdat ze hier geen invulling aan weten te geven. Anderen halen dan weer hun creativiteit naar boven en gaan aan de slag met wat ze online vinden. 28% gaf aan dat hij/zij al een muzikinstrument bespeelt gedurende de muzieklessen. Dit is al een goed begin, maar dit getal zou zeker hoger moeten liggen. Iedere afgestudeerde leerkracht kreeg gedurende zijn/haar opleiding namelijk muziekonderwijs waar hij/zij een instrument aangeleerd kreeg.

Bijlage A - Grafiek 5. Mijn muzieklessen dat is...

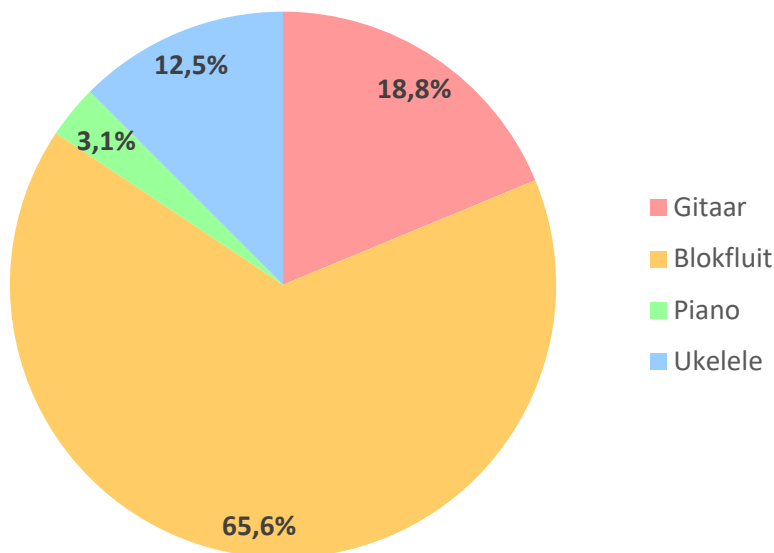
Wanneer we verder kijken (Bijlage A – grafiek 6) zien we dat 40% hiervan gebruikt maakt van Muzemundo van de uitgeverij Die Keure, maar ook Mikado van de uitgeverij Pelckmans wordt vaak gebruikt.

Wanneer we bekijken welke instrumenten die 28% van de leerkrachten spelen (Bijlage A – grafiek 7). Dan zien we dat meer dan de helft van de leerkrachten kiezen voor een snaarinstrument, zoals de gitaar en de ukelele. Verder zien we dat ook de piano en blokfluit vaak gebruikt worden.

Bijlage A – Grafiek 7. Welk instrument bespeelt u tijdens uw muzieklessen?

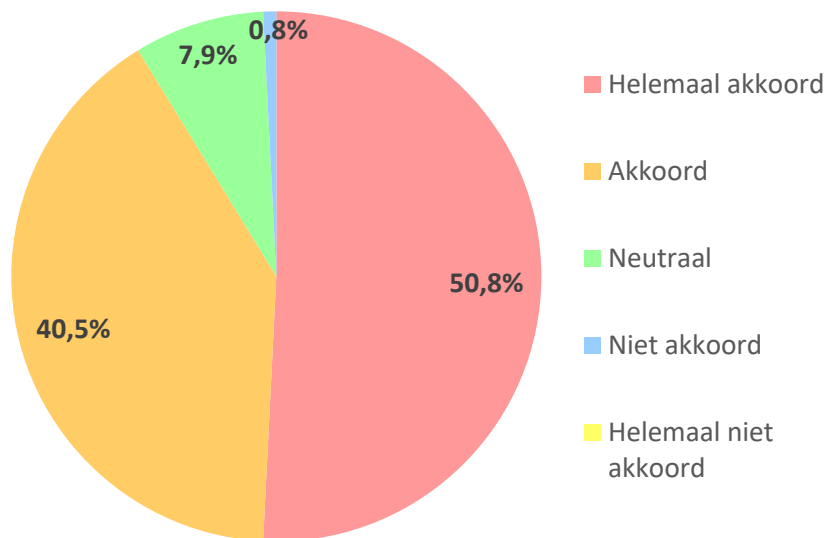
Als volgt werd er in de enquête aan leerkrachten gevraagd welk muziekinstrument ze gedurende hun opleiding leerden spelen (Bijlage A – grafiek 8). De blokfluit komt uit als meest geleerde instrument. 63 personen gaven aan dat ze dit instrument leerden, maar slechts 14 personen gebruiken dit instrument nu nog effectief in de klas. Vier op vijf leerkrachten leggen de blokfluit dus naast zich neer na hun opleiding. De reden hiervoor is zeer eenvoudig, met dit instrument is het zeer moeilijk om de leerlingen muzikaal te begeleiden en mee te zingen. Het instrument heeft ook minder appèlwaarde.

Bijlage A – Grafiek 8. Welk muziekinstrument leerde u bespelen gedurende uw opleiding?

Bij deze dus ook een oproep naar de hogescholen toe die de lerarenopleiding aanbieden. Doe hier meer onderzoek naar en zorg dat jullie de studenten een instrument leren bespelen dat ze effectief ook in de klas zullen gebruiken. De leerkrachten die gedurende hun opleiding een snaarinstrument leerden spelen gebruiken deze ook effectief in de klas. Anderen bespeelden dit instrument al van jongs af aan of leerden het snaarinstrument later in hun carrière nog bespelen.

Tot slot liet ik de leerkrachten nog een stelling beoordelen. De stelling luidt als volgt: 'Ik vind het bespelen van een muziekinstrument een meerwaarde voor mijn muzieklessen.' (Bijlage A – grafiek 9) Meer dan 90% van de leerkrachten was akkoord tot helemaal akkoord met deze stelling. Dit wijst erop dat leerkrachten de meerwaarde van een muziekinstrument in hun muzieklessen zien en gemotiveerd zijn hiermee aan de slag te gaan.

Bijlage A - Grafiek 9. Stelling: "Ik vind het bespelen van een muziekinstrument een meerwaarde voor mijn muzieklessen."

4. Eigen visie

Gezien de resultaten van de afgenomen enquête en de nodige wetenschappelijke informatie is er duidelijk wel nood aan extra aandacht voor muziekonderwijs. In eerste instantie blijkt uit meerdere onderzoeken dat muziek een groot effect heeft op het brein. Muziek heeft zo positieve effecten op de cognitieve en motorische functies, maar ook op de sociale cognitie, het welbevinden, vinden van een emotionele balans, enzovoort.

Vooraf de emotionele functies kan ik uit eigen bevindingen alleen maar meer kracht bijzetten. Hoe vaak zetten we geen muziek op om ons gevoel van geluk of verdriet te versterken? Hoe vaak kan muziek ons opbeuren? Welk geweldig gevoel geeft het samen zingen met duizenden mensen tijdens een concert?

Kinderen zouden al van jongs af aan moeten geconfronteerd worden met de positieve gevolgen van muziek. Niemand minder dan de leerkrachten zijn in staat om kinderen te laten kennismaken met de magie van muziek.

Helaas bleek uit de afgenomen enquête dat slechts 41,2% van de van de 126 ondervraagde leerkrachten het minimum van één muziekles per week haalt. Hoogtijd om daar als startende leerkracht verandering in proberen te brengen.

Om de leerkrachten ook aan te zetten tot het geven van muziekonderwijs kwam ik op het spoor van een zelfstudie cursus terecht. Veel leerkrachten gaven in de enquête aan dat ze geen handleiding ter beschikking hadden en zelf dus veel tijd zouden moeten steken in het zoeken van gepaste lessen. Deze cursus is dus een houvast en zet de leerkrachten aan om meer muzieklessen te geven.

Als eerst was ik genoodzaakt om een geschikt begeleidingsinstrument uit te zoeken. Al snel bleek dat snaarinstrumenten hierbij het meest geschikt zijn. Al in de middeleeuwen werd de luit, wat ook een snaarinstrument is, ingezet om muziek te componeren. Gedurende mijn opleiding leerde ik zelf aan de hand van akkoorden al gitaar spelen. Dat het leren van een snaarinstrument op korte termijn haalbaar is, bewees ik zelf al. Om toch ook nog een nieuwe uitdaging te zoeken voor mezelf besloot ik om aan de slag te gaan met de ukelele.

De ukelele is zeker en vast een geschikt instrument als didactisch middel. Het vormt voor de leerkracht een middel om effectief en efficiënt een muzikles te geven. Enkele argumenten:

- Je zingt de liedjes vlugger op de juiste toonhoogte, zonder begeleidingsinstrument wordt vaak te laag gezongen;
- Het wegvallen van de bastonen zorgt ervoor dat ieder deuntje vrolijk en goed klinkt;
- De ukelele is een licht instrument, waardoor het gemakkelijk hanteerbaar is;
- Het is laagdrempeliger dan een gitaar. De ukelele heeft maar vier snaren in plaats van zes;
- De aankoop van een beginnersukelele bedraagt tussen de 30 en de 100 euro. Kortom, een betaalbare prijs voor een duurzaam muziekinstrument;
- De ukelele is passend bij de stem. Dit instrument kun je spelen in combinatie met je stemgebruik. De ukelele heeft ook geen overheersende klank;
- Naar mijn eigen mening heeft de ukelele een zeer hoge appèlwaarde, dat de leerlingen zeker ook zal aanspreken en prikkelen.

Leerkrachten gaan zelf aan de slag met de zelfstudie cursus, het lessenpakket voor in de klas en de videoreeks. De zelfstudie cursus zorgt ervoor dat de leerkrachten zelfstandig kunnen oefenen. Er is dus geen vast oefenmoment en de leerkrachten zijn in staat om hun eigen tempo te bepalen. De leerkrachten die dit instrument willen leren zijn vaak intrinsiek gemotiveerd en daardoor dus ook beter gemotiveerd. Dit verhoogt dan weer de concentratie tijdens het volgen van het lessenpakket.

Ikzelf merkte ook op dat het zelfstandig thuis kunnen oefenen met de gitaar en de ukelele bevorderend werkt. Je kan oefenen wanneer het jou uitkomt en je in de stemming bent. De ene dag gaat dit wat vlotter dan de andere dag.

Om de leerkrachten ook visuele en auditieve ondersteuning te bieden kwam er bovenop de zelfstudie cursus op papier ook nog een videoreeks. Deze instructievideo's kwamen tot stand met de nodige tips van professionals.

Zelf vind ik dat deze video's een enorme meerwaarde zijn bovenop de zelfstudie cursus. De cursisten kunnen te allen tijde de video's bekijken, maar ook herbekijken, vertraagd bekijken, enzovoort. Bij het volgen van gewone lessen zijn deze opties beperkter.

Een nadeel aan de zelfstudie cursus is dat het feedback geven/ krijgen moeilijker is. Er is geen lesgever constant aanwezig die kan bijsturen waar nodig. De cursisten moeten wat terugvallen op hun eigen buikgevoel.

De zelfstudie cursus en de videoreeks zijn zeer eenvoudig opgebouwd en maken geen gebruik van moeilijke muzikale termen, partituren, enzovoort. Dit zorgt ervoor dat de cursus zeer laagdrempelig en zeker haalbaar blijft. Dit voorkomt dat de leerkrachten afhaken en hervallen in hun oude patroon.

In de videoreeks geef ik ook mee dat ik het instrument mee zal ontdekken met de cursisten en dat mijn voorbeeld allesbehalve perfect is. Dit wijst erop dat perfectie het doel niet is, maar dat de focus ligt op het durven geven van deze muzieklessen en het aangaan van deze muzikale uitdaging.

Uit eigen ervaring kan ik alvast zeggen dat de leerlingen enorm enthousiast zijn. In eerste instantie zijn ze het niet gewoon dat een leerkracht een muziekinstrument bespeelt. Indien je mededeelt dat je dit nog zelf leert tonen ze zeer veel geduld, maar ook waardering en appreciatie. Ze zullen je zelfs motiveren om te blijven oefenen zowel thuis, maar ook zeker in de klas samen met hen. Jouw leerproces zal hen inspireren en eventueel hen aanzetten tot het zelf willen leren bespelen van dit instrument.

5. Praktijk

5.1. Voorbereiding

5.1.1. Opzet van de cursus

Met het onderwerp op zak leek het logisch dat ik als praktijkgedeelte van deze bachelorproef een cursus zou gaan maken waarmee leerkrachten aan de hand van zelfstudie ukelele leren spelen. Enerzijds door eigen ervaring, namelijk het leren spelen van gitaar, en anderzijds het gesprek met mijn kritische vriend kwam ik tot het idee om de cursus zeer concreet te maken.

Het praktijkgedeelte van deze bachelorproef bestaat uit een cursus 'ukelele leren door zelfstudie – voor leerkrachten' die ik heb uitgewerkt. De cursus bestaat uit een schriftelijke handleiding en een bijhorende videoreeks. Met dit project hoop ik leerkrachten te laten kennis maken met de ukelele en actief te laten gebruiken in de klas.

5.1.2. Leerlijn

Natuurlijk zijn er al heel wat bestaande tutorials en boeken te vinden om ukelele te leren spelen, maar volgens mij kan dit nog specifieker om inzetbaar te zijn in de klas. Daarom bouwde ik mijn cursus zo op dat de leerkrachten iedere week aan de slag kunnen met een nieuw akkoord, waar ook een bijhorend lied bij past. Als kers op de taart voegde ik er ook nog steeds een uitgewerkte les aan toe.

Ik vertrok vanuit mijn eigen ervaringen en gesprekken met leerkrachten over hun muziekonderwijs. Om de noodzaak van deze cursus kracht bij te zetten verzamelde ik gegevens via een enquête.

Deze cursus is zo ontworpen dat leerkrachten hier wekelijks mee aan de slag kan gaan in de klas. Ze leren het instrument dus spelen in de klas, zonder hier thuis veel tijd aan te moeten spenderen. De cursus biedt 19 lessen aan. Iedere les bestaat uit een nieuw akkoord of een herhaling van de geleerde akkoorden, een nieuw lied en een uitgewerkte les om te geven in de klas. Om de vier lessen volgt een herhalingsles waar er geen nieuw akkoord aangeleerd wordt, maar de focus ligt weer op het herhalen van eerder geleerde akkoorden.

Indien de cursus week na week gevolgd wordt kent de leerkracht na ongeveer vijf maanden de meest gebruikte akkoorden.

Figuur 6 . Opbouw zelfstudiecursus

De ukelelecurcus bieden een gevarieerd aanbod tussen enerzijds gekende liedjes en anderzijds nieuwe liedjes. De gekende speelterrein vormen een opstap naar het aanleren van de akkoorden en het bespelen van de ukelele. De nieuwe liedjes zorgen ervoor dat er voldoende uitdaging is, de nieuwsgierigheid aangewakkerd wordt en verruimt de muzikale kennis

De zelfstudiecursus op papier had nog wat visuele ondersteuning nodig. Met de tips van Grietje Evenwel en Riske de Vries, de gezichten achter Videomakers, het grootste Nederlandstalige online platform voor film en video, ging ik aan de slag om kwalitatieve instructievideo's te maken. Dit begon met het maken van een draaiboek voor de video's (bijlage B). Deze video's geven extra duiding bij het plaatsen van de vingers, het aanslaan, maar er worden ook heel wat leuke weetjes in verteld over de ukelele. Door gebruik te maken van Universal Design for Learning worden verschillende representatiesystemen aangesproken, wat de cursus toegankelijk maakt voor iedereen.

De QR-codes en de links naar de video's zijn terug te vinden in bijlage C.

5.2. Bijsturing

Al heel snel stond ik in contact met enkele leerkrachten die de eerste versie van mijn ukelele cursus uitprobeerden. Ik stuurde de leerkrachten de eerste vier lessen van de cursus door. In ruil voor beeldmateriaal en feedback kregen de leerkrachten dan de volgende vier lessen.

Dit systeem werkte zeer vlot en al snel liepen de eerste filmpjes en de eerste mails met vragen en feedback binnen. Enkele veel voorkomende vragen en problemen waren:

- Welke ukelele koop ik het best aan?
- Hoe moet je 'slaan' op de ukelele?
- Wat moet ik precies doen met mijn slaghand?
- Ik krijg mijn ukelele niet gestemd.
- Ik vind het lastig om mijn middelvinger en ringvinger op dezelfde toets te houden.
- Ik ben wat onzeker of ik het onder de knie ga krijgen. Het zingen van de liedjes is geen enkel probleem, het begeleiden op de ukelele is wat moeilijker. Ik blijft nog even proberen.

Ik beantwoordde de vragen van mijn testpersonen zo goed en zo snel mogelijk en gaf tips hoe ze het vernemen en aanslaan kunnen oefenen. Door de feedback besloot ik al snel om een videoreeks te maken waar ik dus meer uitleg gaf over het aanslaan, plaatsen en verplaatsen van de grepen en akkoorden. Dit kan veel vragen duidelijk voorkomen. Een overzicht van mijn video's vindt u in bijlage B.

Er kwamen ook heel wat complimenten binnen zoals:

- Ikzelf en de leerlingen vinden de lessen heel leuk;
- De les zelf zat goed in elkaar. Ik kijk er al naar uit om het volgende deel te ontvangen;
- Al bij al ging het spelen al vlot;
- Ik had vorige week een stagiaire in de klas die een lied begeleidde met haar ukelele. Dat was voor mij nog een extra motivatie;
- De cursus heeft een duidelijke opbouw;
- Mijn dochter en ik zijn thuis alvast aan de slag gegaan met de cursus.

Iedere filmpje die ik kreeg gaf mij een extra boost om verder aan de slag te gaan en de cursus echt op punt te zetten.

Nadat ik mijn videoreeks online plaatste stuurde ik dit door naar mijn huidige testpubliek, maar ik schakelde ook enkele nieuwe testpersonen in. Dit was hun feedback:

- De filmpjes op Youtube, waarop de liedjes worden voorgespeeld, zijn een grote hulp;
- Ik ben ervan overtuigd dat een ukelele een meerwaarde is in de klas. Als ik kans maak op het vervolg van de cursus mag je deze zeker nog doorsturen, dan kan ik in de vakantie nog wat verder oefenen;
- In ieder geval dank je wel voor deel 1, want daarin staat kant-en-klaar materiaal dat direct bruikbaar is, duidelijke schema's, bondige uitleg, enzovoort.

In bijlage D vindt u een overzicht van de filmpjes van mijn testpubliek.

5.3. Eindresultaat

Na vele werkuren kan ik met veel trots mijn uitgewerkte praktische proef met jullie delen. Deze is te vinden in bijlage E.

6. Conclusie

Dat leerkrachten steeds minder muzieklessen geven en een muziekinstrument bespelen bleek al snel uit de enquête. Dit vormde meteen een antwoord op mijn eerste deelvraag die peilde naar de muzieklessen van leerkrachten. Slechts 41,2% slaagt er in om het minimum van één muziekles per week te geven. 8,7% van de leerkrachten is op de goede weg en geeft aan dat ze twee of meer keer per week een muziekles geven.

Met deze gegevens op zak ging ik op zoek naar het antwoord op mijn tweede deelvraag, namelijk wat het belang van muziekonderwijs is. Kortom kunnen we concluderen dat muziek een positief effect heeft op het brein. Het draagt bij tot de motorische en cognitieve functies, maar maakt de kinderen ook veel socialer en doet het welbevinden enorm stijgen.

Om de leerkrachten aan te zetten tot het aanpakken van hun muziekonderwijs ging ik aan de slag om een zelfstudie cursus te ontwikkelen die aan bepaalde didactische eisen voldoet. Zo speelt de cursus in op de zeven didactische principes die ervoor zorgen dat cursus aanschouwelijk is, er voldoende differentiatie en herhaling aanwezig is.

Aan de hand van mijn enquête kon ik ook nog concluderen dat het gebruik van snaarinstrumenten in de klas, veel handiger is dan bijvoorbeeld blaas- en slaginstrumenten. Leerkrachten die een snaarinstrument leerden spelen gedurende hun opleiding gebruiken dit nog steeds in de klas. Slechts één vijfde van de leerkrachten die een blaasinstrument, zoals de blokfluit, leerden bespelen gebruiken dit nu nog in de klas. Uiteindelijk leidde dit tot de zelfstudie cursus ukelele. De ukelele is kleiner dan de gitaar en heeft minder snaren, waardoor het eenvoudiger wordt. Daarbovenop is de ukelele een zeer aantrekkelijk en hanteerbaar instrument. Het past perfect bij de stem en is ook betaalbaar.

Helaas ondervond ik ook enkele nadelen. De leerkrachten die aan de slag gaan met de ukelele cursus moeten intrinsiek gemotiveerd zijn. Indien de motivatie en discipline er niet is om geregeld te oefenen zal het vlot kunnen spelen helaas niet mogelijk zijn. Ook het geven van feedback aan de leerkrachten verloopt wat moeizamer, omdat er geen fysieke lessen zijn. Het geven van feedback wordt dus vooral gebaseerd op de probleemomschrijving van de cursist en bestaat voornamelijk uit tips.

Ik kan concluderen dat mijn bachelorproef toch wel een succes was, en nog steeds is. De ukelele cursus, werd ontwikkeld met het oog op de onderwijswereld. Het laat de leerkrachten in de klas en met de klas een muziekinstrument ontdekken en bespelen.

Al enkele leerkrachten konden met mijn ukelele cursus aan de slag. Ik hoop dat ik in de toekomst mijn collega's, maar ook andere leerkrachten kan aanzetten tot het volgen van de cursus en het bespelen van een instrument.

7. Afkortingenlijst

BP: Bachelorproef

8. Figuren/tabellen lijst

Figuur 1 – Hans Christan Andersen

Figuur 2 – Speech condition

Figuur 3 – Cortex

Figuur 4 – Corpus callosum

Figuur 5 – Ukelele formaten

Figuur 6 – Opbouw zelfstudiecursus

Grafiek 1 – Wat is uw geslacht?

Grafiek 2 – Tot welke leeftijdscategorie behoort u?

Grafiek 3 – In welk leerjaar geeft u les?

Grafiek 4 – Hoe vaak geeft u een muziekles?

Grafiek 5 – Mijn muzieklessen dat is...

Grafiek 6 – Welke handleiding gebruikt u voor uw muzieklessen?

Grafiek 7 – Welk instrument bespeelt u tijdens uw muzieklessen?

Grafiek 8 – Welk muziekinstrument leerde u bespelen gedurende uw opleiding?

Grafiek 9 – Stelling: “Ik vind het bespelen van een muziekinstrument een meerwaarde voor mijn muzieklessen.”

9. Bibliografie

9.1. Literatuur

- Bastian, H. G. (2003). Muziek maakt slim. *Panta Rhei*.
- Decin, G. Alaerts, L., Van Dessel, J., Vandersmissen, T., & Vloeberghs, L. (2016). *Onderzoekende leraren. Lijdraad voor praktijkonderzoek op school*. Tielt: Lannoo Campus.
- Haverkort, F. (2010). *Eigen-wijs* (2de editie). Born, Nederland: Muzikale Vorming, Stichting Ter Bevorder.
- Hudziak, J. J., Albaugh, M. D., Ducharme, S., Karama, S., Spottswood, M., Crehan, E., Evans, A. C., & Botteron, K. N. (2014). Cortical Thickness Maturation and Duration of Music Training: Health-Promoting Activities Shape Brain Development. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 53(11), 1153–1161. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2014.06.015>
- Hulsen, K. (2018). *De bachelorproef in 9 stappen*. Brugge: Howest (cursus).
- Hulsen, K. (2018) *De bachelorproef als meesterstuk. Handleiding bij de bachelorproef*. Brugge: Howest.
- Jaschke, A. C., Honing, H., & Scherder, E. J. A. (2018). Longitudinal Analysis of Music Education on Executive Functions in Primary School Children. *Frontiers in Neuroscience*, 12(103), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fnins.2018.00103>
- Schlaug, G. (1995). Neuropsychological and Developmental Studies of the Corpus Callosum. *Neuropsychologia*, 33(8), 1047–1055. [https://doi.org/10.1016/0028-3932\(95\)98934-5](https://doi.org/10.1016/0028-3932(95)98934-5)
- Sercu, C. (2018). *Algemene didactiek: didactische brincipes*. Brugge: Howest (cursus).
- Voermans, E. (2016, 9 januari). Neuropsycholoog Erik Scherder: Muziek geeft een beter leven. Geraadpleegd op 23 januari 2021, van <https://www.newscientist.nl/nieuws/neuropsycholoog-erik-scherder-muziek-geeft-een-beter-leven/>
- Zhao, T. C., & Kuhl, P. K. (2016). Musical intervention enhances infants' neural processing of temporal structure in music and speech. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 113(19), 5212–5217. <https://doi.org/10.1073/pnas.1603984113>

9.2. Internet

- Bax-shop blog*. (z.j.). Geraadpleegd op 9 oktober 2020, van <https://www.bax-shop.be/blog/>
- Cortex. (z.j.). [Illustratie]. Cortex (hersenschors). <http://www.reflexinbeeld.nl/zenuwstelsel/het-zenuwstelsel/het-centraal-zenuwstelsel/cortex-hersenschors/>
- Falconer, E. (2021, 8 februari). The Positive Effects of Self-Directed E-Learning. Pick the Brain | Motivation and Self Improvement. <https://www.pickthebrain.com/blog/the-positive-effects-of-self-directed-e-learning/>
- GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. (2016). GO! Pro - Muzische vorming. Muzische Vorming. Geraadpleegd op 19 april 2021, van <https://pro.g-o.be/pedagogische-begeleiding-leerplannen-nascholing/leerplannen/leerplannen-bao/muzische-vorming>
- Hans Christian Andersen. (z.d.). [Afbeelding]. <https://www.classicfm.com/discovermusic/latest/quotes-about-classical-music/andersen/>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (z.j.-a). De harmonische ontwikkeling van elke leerling staat voorop. Leerplansite ZILL. Geraadpleegd op 27 april 2021, van <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/concept/krachtlijnen/b168874b-6c25-4f0f-9171-df3b69023c96>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (z.j.). Muzische ontwikkeling. Leerplansite ZILL. Geraadpleegd op 19 april 2021, van <https://zill.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerinhoud/MU/meer>
- t.blog. (z.j.). *T.blog | het officiële blog van thomann.de*. Geraadpleegd op 9 oktober 2020, van <https://www.thomann.de/blog/nl/>
- Wikipedia-bijdragers. (2017, 11 juni). Zelfstudie. Wikipedia. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zelfstudie>

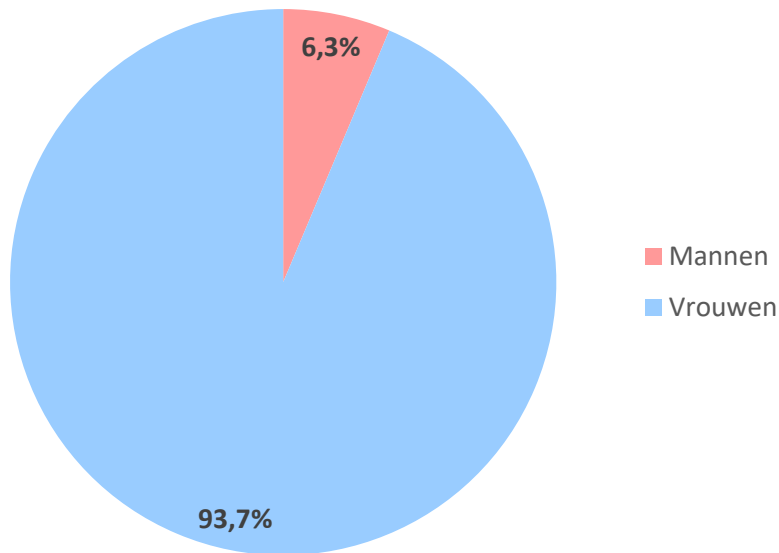
9.3. Audiovisuele bronnen

- Corpus callosum. (z.j.). [Illustratie]. <https://www.youtube.com/watch?v=xMvVafZcU1s>
- de Videomakers. (2020, 8 juli). Tips bij het maken van TUTORIALS of INSTRUCTIE VIDEO'S | video's in je online cursus [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=E7318N6KyWc>
- Het Concertgebouw. (2021, 3 maart). Muziek en het brein: een muzikaal college met Erik Scherder en Dick Swaab [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zzGWzDRyNo>
- Universiteit van Nederland. (2013, 8 oktober). Wat gebeurt er in je hersenen als je muziek luistert? Prof. Dr. Erik Scherder (2/5) [Videobestand]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=9Kq3rwjMxTE>

10. Bijlagen

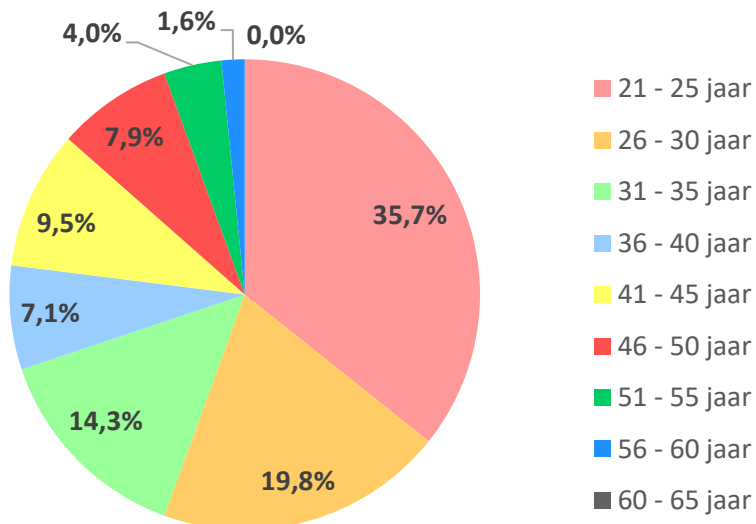
10.1. Bijlage A – Resultaten enquête

Vraag 1: Wat is uw geslacht?

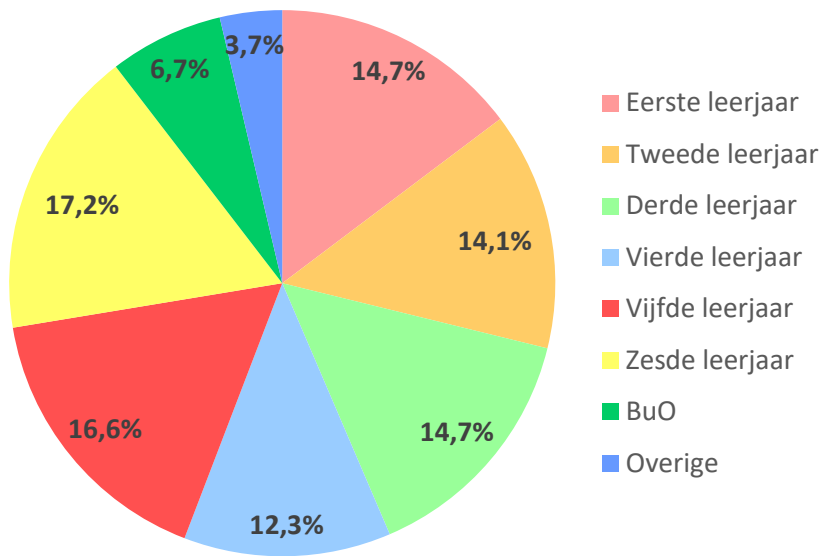
Grafiek 1. Wat is uw geslacht?

Vraag 2: Tot welke leeftijdscategorie behoort u?

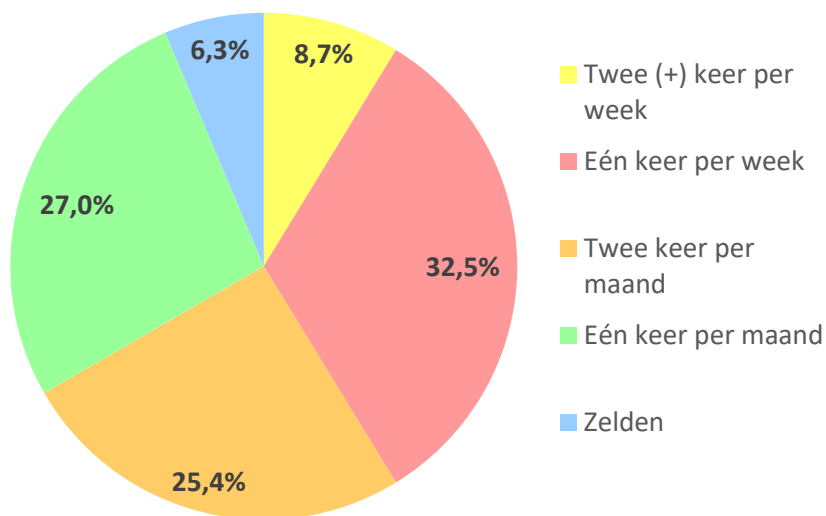
Grafiek 2. Tot welke leeftijdscategorie behoort u?

Vraag 3: In welk leerjaar geeft u les?

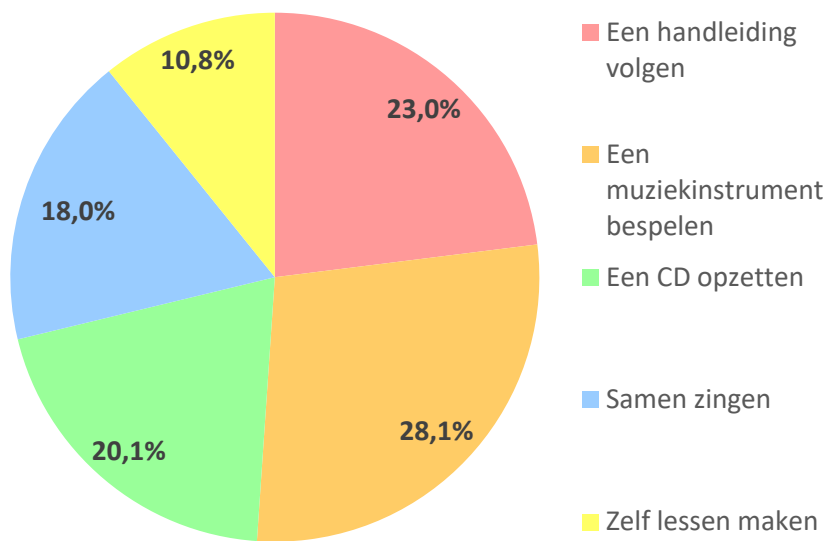
Grafiek 3. In welk leerjaar geeft u les?

Vraag 4: Hoe vaak geeft u een muziekles?

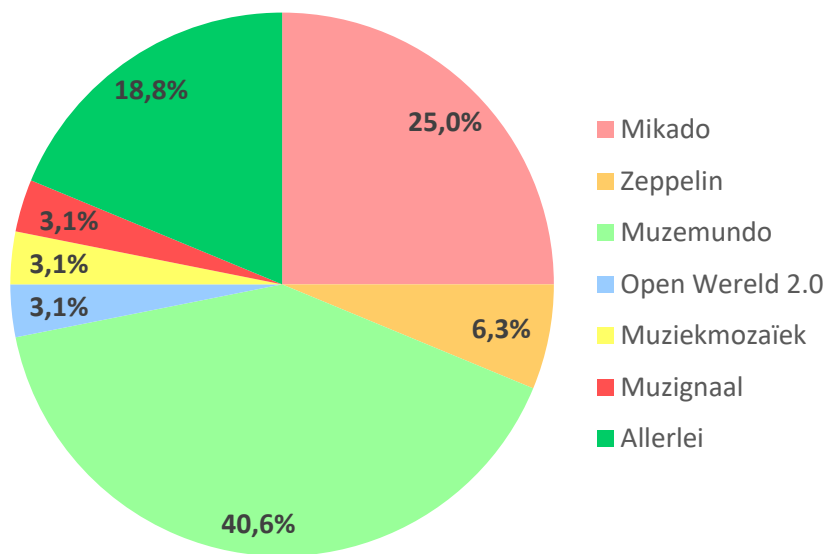
Grafiek 4. Hoe vaak geeft u een muziekles?

Vraag 5: Mijn muzieklessen dat is...

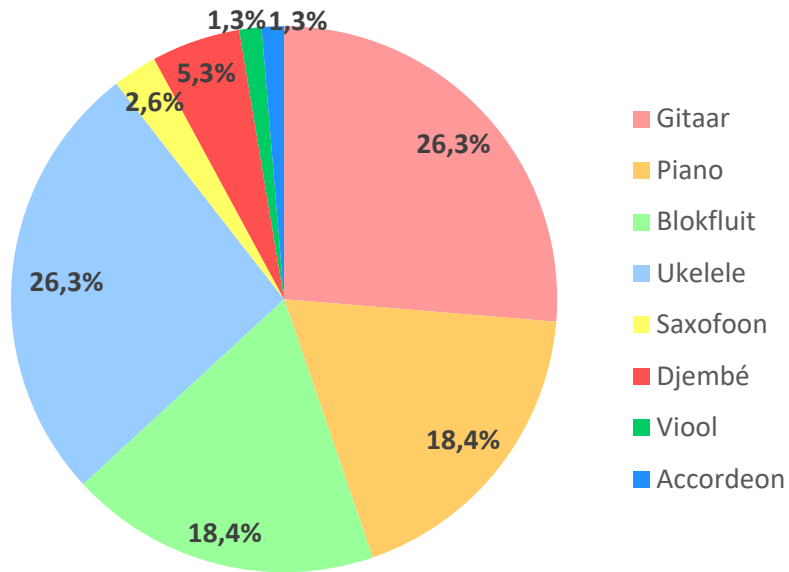
Grafiek 5. Mijn muzieklessen dat is...

Vraag 6: Welke handleiding gebruikt u voor uw muzieklessen?

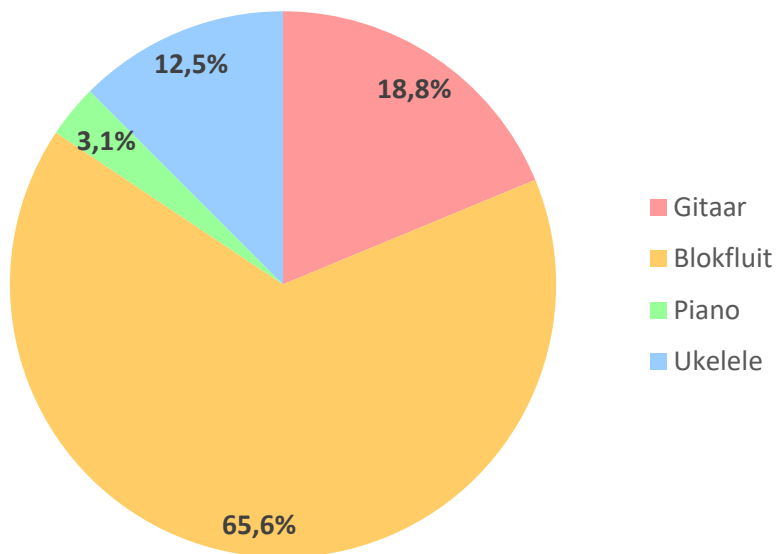
Grafiek 6. Welke handleiding gebruikt u voor uw muzieklessen?

Vraag 7: Welk instrument bespeelt u tijdens uw muzieklessen?

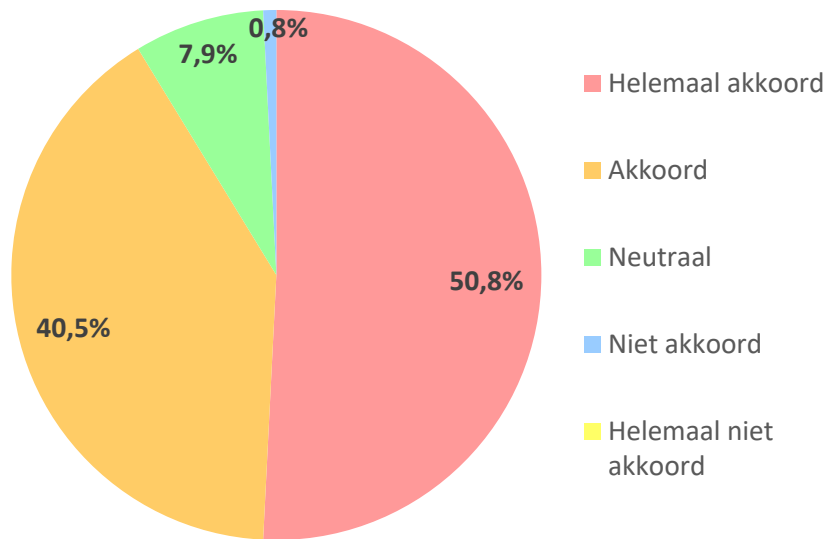
Grafiek 7. Welk instrument bespeelt u tijdens uw muzieklessen?

Vraag 8: Welk muziekinstrument leerde u bespelen gedurende uw opleiding?

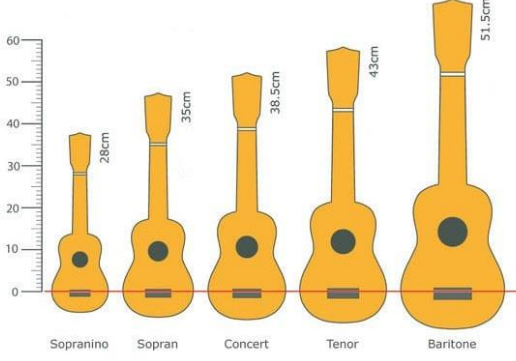
Grafiek 8. Welk muziekinstrument leerde u bespelen gedurende uw opleiding?

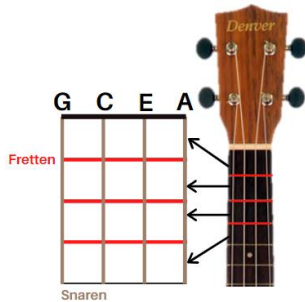
Vraag 9: Stelling: "Ik vind het bespelen van een muziekinstrument een meerwaarde voor mijn muzieklessen."

Grafiek 9. Stelling: "Ik vind het bespelen van een muziekinstrument een meerwaarde voor mijn muzieklessen."

10.2. Bijlage B – Draaiboek videoreeks

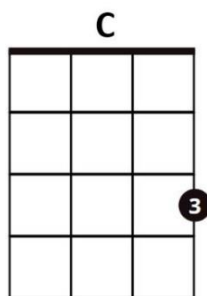
Video	Nieuw akkoord	Herhaling	Liedje	Verloop (extra's)
1	C-akkoord	/		<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennismaking met de ukulele (verschillende formaten) 2. Leren stemmen 3. Eerste akkoord
<p>Welkom in deze cursus ukelele leren door zelfstudie voor leerkrachten.</p> <p>Ik ben Britney, laatstejaarsstudent lager onderwijs en ik ga samen met jullie aan de slag met de ukelele.</p> <p>Ikzelf heb een concert-ukelele. Dit is het ideale formaat voor beginnende ukelelespelers. De kleinere formaten, de sopranino en de sopraan hebben een kleinere klankkast en een kleinere arm, dus ook kleinere toetsen. De grotere formaten, de tenor en de bariton hebben een grotere klankkast en arm en neigen al meer naar de gitaar.</p> <p>In deze video leren we de ukelele stemmen. Dit kan op verschillende manieren. De goedkoopste manier is via de app 'Guitartuna'. De verticale lijnen stellen de snaren voor. Deze krijgen de letters G, C, E en A. We slaan telkens een snaar aan en zien duidelijk op de app of we de snaar moeten gaan aandraaien of net wat losdraaien. Bij nieuwe ukeleles of nieuwe snaren is het belangrijk om geregeld opnieuw te stemmen. De snaren zetten in de begin nog heel hard uit.</p> <p>VIDEO GELUID GUITARTUNA + GIF</p> <p>We gaan ook al meteen aan de slag met het eerste akkoord, namelijk het C-akkoord. Een akkoord aflezen is helemaal niet zo moeilijk. De verticale lijnen stellen de snaren voor. Deze krijgen de letters G, C, E en A. De horizontale lijnen zijn de fretten. Deze bakenen de toetsen af.</p>				

In deze cursus staan er op de akkoorden ook cijfers. Deze verwijzen naar de vinger waarmee je de snaar moet indrukken. 1 is de wijsvinger, 2 is de middelvinger, 3 is de ringvinger en 4 is de pink. Zoals je ziet is het C-akkoord zeer eenvoudig. Je plaatst je derde of ringvinger op de onderste of A-snaar in de derde toets of voor de derde fret. Druk de snaar in met de bovenkant van je vinger, zo raak je geen andere snaren.

Oefen het plaatsen van dit akkoord enkele keren en sla gerust de snaren al eens aan.

Ziezo, dit was het eerste deel van les één. In deel twee gaan we verder aan de slag met het C-akkoord.

2	C-akkoord	Pick a bale of cotton	1. Houding tijdens het spelen 2. Lied 1
---	-----------	-----------------------	---

Welkom in deel twee van deze eerste les.

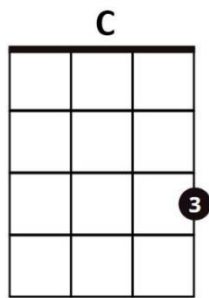
In deze video gaan we verder aan de slag met het C-akkoord en zullen we ons eerste lied gaan spelen.

Een goede en comfortabele houding is zeer belangrijk tijdens het spelen. Hou dus de hals goed vast met je duim aan de achterkant van de hals en je vingers over de snaren. De ukelele zelf druk je lichtjes tegen je lichaam aan. De rechterhand wordt je slaghand, hiermee zal je dus op- en neergaande bewegingen over de snaren maken. Om de snaren aan te slaan plaats je je duim op het uiterste vingerkootje van je wijsvinger. Het aanslaan zelf doe je dan met je wijsvinger. Het aanslaan is natuurlijk ook mogelijk met je duim, met meerdere vingers of met een plectrum.

Ziezo! Dan kunnen we aan de slag met het eerste lied, namelijk pick a bale of cotton. In de video's speel ik telkens het eerste couplet en het refrein voor.

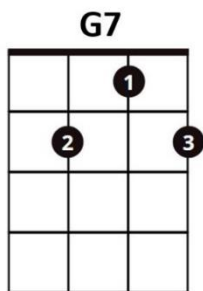
3	G7- akkoord	C-akkoord	De poortjes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalen vorige akkoord/lied 2. Nieuw akkoord 3. Greep verplaatsen 4. Lied 2
---	----------------	-----------	-------------	---

Hallo allemaal! Welkom in jullie tweede ukeleleles!
 Weten jullie nog welk akkoord we vorige les leerden? ... Inderdaad, het C-akkoord. Plaats deze maar even op jullie ukelele. Ik doe met jullie mee.

Heel goed! Vandaag leren we al meteen een tweede akkoord, namelijk het G7-akkoord. Hierbij plaatsen we onze wijsvinger op de eerste toets op de E-snaar, je middelvinger op de C-snaar op de tweede toets en de ringvinger op de A-snaar ook op de tweede toets.

Ziezo! Oefen dit akkoord nu enkele keren. Plaats je vingers, sla de snaren aan en los terug. Plaats je vingers, sla de snaren aan en los terug. Doe dit enkele keren na elkaar zo worden je handen deze beweging gewoon.

Het volgende belangrijke aspect is het verplaatsen van je greep. Bij het spelen van een lied zal je bijvoorbeeld vlot moeten kunnen wisselen tussen het C- en het G7-akkoord. Ook dit kunnen we zeer gemakkelijk oefenen. Neem je C-akkoord, sla de snaren aan en wissel naar het G7-akkoord en sla de snaren aan. Doe dit enkele keren na elkaar.

Met deze twee akkoorden kunnen we weer aan de slag met een nieuw lied, namelijk de poortjes.

--	--	--

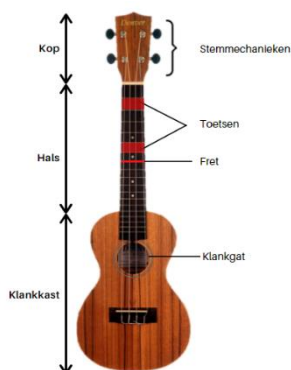
4	F- akkoord	C-akkoord G7- akkoord	The lion sleeps tonight	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalen vorige akkoorden/lied 2. Onderdelen ukulele 3. Nieuw akkoord 4. Lied 3
---	---------------	-----------------------------	-------------------------------	--

Hallo allemaal! Welkom in les drie!

Ondertussen kennen we al twee akkoorden. Spelen jullie deze even met me mee? We beginnen met het C-akkoord en vernemen naar het G7-akkoord. Super!

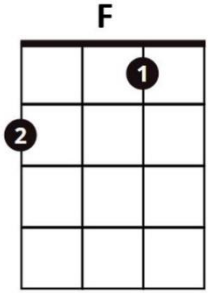
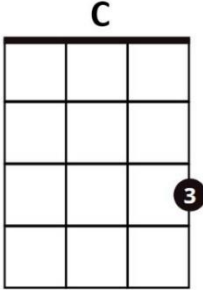
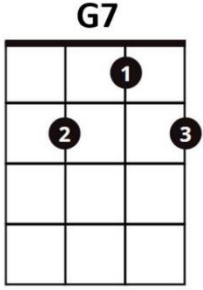
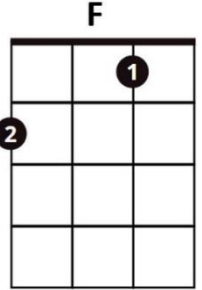
--	--

In de afgelopen video's kwamen er onbewust al heel wat onderdelen van de ukelele aan bod. Zo weten jullie al wat de fretten en de toetsen precies zijn, maar jullie sleutelden ook al aan de stemmechanieken. En er kwam zeker en vast ook al heel wat geluid uit jullie klankgat.

Ook vandaag leren we een nieuw akkoord, namelijk het F-akkoord. Ondertussen hebben jullie waarschijnlijk het systeem van een akkoord plaatsen al wat door. Probeer maar eens...

Lukte dit al? We doen het nog even samen. Onze wijsvinger plaatsen we op toets 1 op de E-snaar en onze middelvinger plaatsen we op toets 2 op de G-snaar. Dit klinkt dan als volgt...

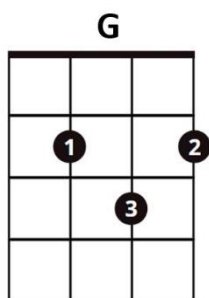
	<div style="text-align: center;"> </div> <p>Met de geleerde drie akkoorden kunnen we aan de slag met een klassieker der klassiekers, namelijk the lion sleeps tonight.</p>			
5	/	C-akkoord G7-akkoord F-akkoord	Een Nederlandse Amerikaan	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalingsles – “wat leerden we al?” 2. (Herhalings)lied 4
	<p>Hallo allemaal!</p> <p>We zitten al aan les vier en dat wil zeggen ‘tijd voor herhaling’! Welke akkoorden leerden we al tijdens de afgelopen lessen? Probeer deze maar nog eens te plaatsen op jouw ukelele...</p> <p>Ik doe even met jullie mee. Het eerste akkoord was het C-akkoord, daarna zagen we het G7-akkoord en in de vorige les nog het F-akkoord. Zeer goed!</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> </div> <div style="text-align: center;"> </div> <div style="text-align: center;"> </div> </div> <p>Om deze drie akkoorden goed in te oefenen leren we nog een extra lied, namelijk ‘een Nederlandse Amerikaan’.</p>			
6	G-akkoord	C-akkoord G7-akkoord	De zepelin	<ol style="list-style-type: none"> 1. Slagtechnieken 2. Nieuw akkoord 3. Lied 5
	<p>Hallo allemaal! Welkom in video les nummer vijf!</p> <p>Vandaag zal ik jullie wat meer leren over de slagtechniek. Zoals jullie afgelopen lessen waarschijnlijk wel al merkten kan je variëren in je manier van aanslaan, het afwisselen van op- en neergaande bewegingen zorgt ervoor dat je een ritme creëert.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een eerste manier is met de neerwaartse beweging. één, twee, drie, vier,.... 			

- We kunnen ook kiezen om afwisselend neer- en opgaande bewegingen maken. Dit klinkt dan als volgt...
- Het meest voorkomend slagje is het down-down-up-up-down-up

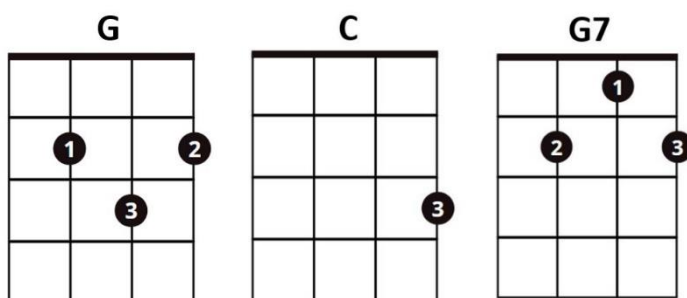
Mijn gouden tip is vooral 'ga op je gevoel af en experimenteer'. Begin in eerste instantie met enkel neerwaarts aanslaan. Eens dit goed gaat kan je afwisselend spelen.

Vandaag gaan we ook aan de slag met het G-akkoord. Hieronder zien jullie het akkoorddiagram. Probeer maar eens zelf.

Leg je wijsvinger op de tweede toets op snaar C-snaar, je middelvinger op de tweede toets de A-snaar en je ringvinger op de derde toets op E-snaar.

In het nieuwe lied maken we gebruik van het C-akkoord en G7-akkoord. We oefenen alvast eens op het vernemen. We nemen het G-akkoord en slaan aan. We vernemen naar het C-akkoord en we slaan aan en we wisselen naar het G7-akkoord. Oefen dit nog enkele keren verder. Wanneer dit vlot gaat kunnen we aan de slag met het nieuwe lied, namelijk de zepelin.

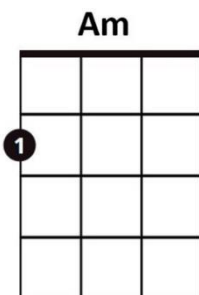
7	Am-akkoord	C-akkoord F-akkoord G-akkoord	Cup song	<ol style="list-style-type: none"> 1. We kennen al 5 akkoorden! 2. Herhalen vorige akkoorden/lied 3. Nieuw akkoord 4. Soorten akkoorden 5. Lied 6
	<p>Welkom allemaal in les zes! Onze eerste echt mijlpaal hebben we bereikt. Vandaag leren we ons vijfde akkoord, namelijk het Am-akkoord. Jullie vroegen zich waarschijnlijk al af wat het verschil</p>			

tussen al deze akkoorden precies is. Waarvoor staat de 7 bij het G7-akkoord? Waarom hebben we mineur en majeur akkoorden?

De akkoorden bestaande uit één letter zijn majeur akkoorden, deze klinken zeer opgewekt en vrolijk.

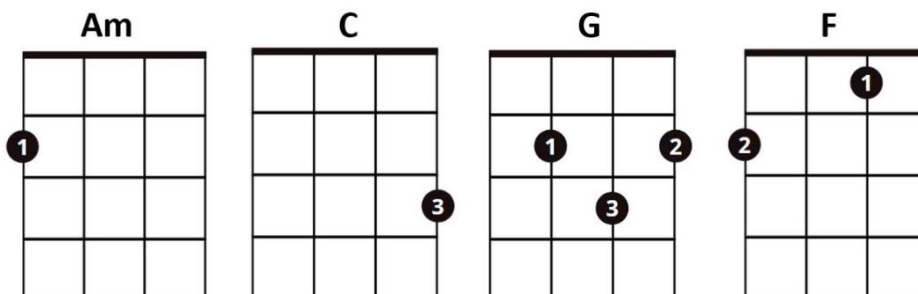
De akkoorden bestaand uit een letter en een m zijn mineur akkoorden, deze klinken eerder droevig en somber. 7-akkoorden zijn overgangsakkoorden.

Vandaag gaan we dus aan de slag met het Am-akkoord. Deze zette we met enkel onze wijsvinger op de tweede toets op de G-snaar.

Met behulp van het C-akkoord, F-akkoord en G-akkoord leren we hiermee de cupsong. Voor we beginnen met het spelen van het lied oefenen we terug op het vernemen van de akkoorden. We wisselen af tussen Am, C, F en G-akkoord en slaan telkens eens aan.

Eens dit vlot gaan beginnen we met de cupsong.

8	C7-akkoord	C-akkoord F-akkoord	Beautiful day	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalen vorige akkoorden/lied 2. Materiaal ukulele 3. Nieuw akkoord 4. Lied 7
---	------------	------------------------	---------------	---

Dag allemaal! Welkom in les zeven!

Jullie eerste vijf akkoorden zijn een feit! Blijf deze dus zeker herhalen en voldoende spelen.

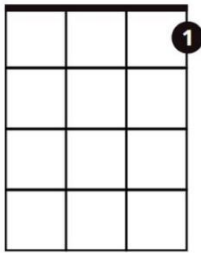
Oefening baart kunst. Hoe vaker je deze oefent en verneemt hoe sneller het spelen zal gaan.

Indien je de smaak van het ukelelespelen volledig te pakken hebt kan je gerust wat gaan

investeren. Zo kan je een draagband gaan kopen of een houder om de ukelele een mooie plaats te geven in de klas.

We kunnen al het C-akkoord, maar vandaag leren we ook het C7-akkoord. Hierbij plaatsen we onze wijsvinger op de eerste toets op de A-snaar.

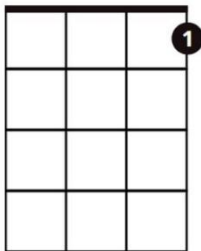
C7

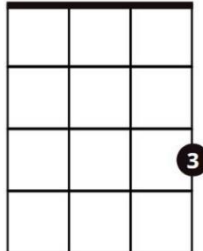
Voor het nieuwe lied wisselen we het C7-akkoord af met het C en het F-akkoord. Ook hier oefenen we eerste terug de overgang tussen de akkoorden.

Hier gaan we dan, het lied beautiful day.

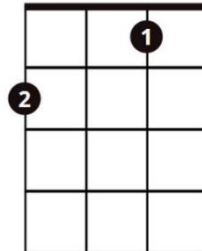
C7

C

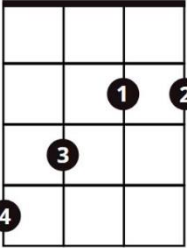
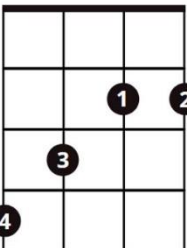
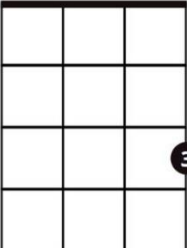
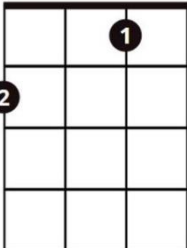

F

9	/	C-akkoord G7-akkoord F-akkoord G-akkoord C7-akkoord	Ei, ei	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalingsles – “alle geleerde akkoorden’ 2. (Herhalings)lied 8
---	---	---	--------	---

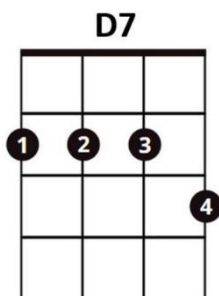
Hallo allemaal! Hier zijn we terug met een herhalingsles!
 Repeteren repeteren, wie zijn best doet zal het leren!
 Om jullie akkoorden wat te automatiseren spelen we een klein spelletje. Ik zeg een akkoord en jullie plaatsen deze zo snel mogelijk op jullie ukelele. Klaar? Start!
 C-akkoord → G7-akkoord → F-akkoord → G-akkoord → C7-akkoord → Am-akkoord → F-akkoord → ...
 Super! Oefen dit gerust nog even verder voor jezelf.
 Met alles wat we tot nu toe geleerd hebben kunnen jullie al heel wat liedjes. Een liedje die ook al lukt is het Ei, ei-lied.

10	B- akkoord	C-akkoord F-akkoord C7-akkoord	I'm a ford	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ontstaan ukulele 2. Nieuw akkoord 3. Lied 9
<p>Dag allemaal en welkom in les negen!</p> <p>We zijn al een hele tijd bezig met onze ukelele, maar wisten jullie al dat de ukelele geen uitvinding van Hawaï is? Enkele Portugese zeilers kwamen eind de 19^e eeuw aan in Hawaï met een instrument genaamd de braguinha. Aan boord van het schip zaten drie houtbewerkers. Eens in Hawaï gingen zij aan de slag met dit instrument en maakten hier de ukelele van.</p> <p>Vandaag gaan we aan de slag met het B-akkoord. Bij dit akkoord gebruiken we voor het eerst onze pink, maar oefening baart kunst. Onze wijs- en middelvinger zetten we op de tweede toets op, respectievelijk de E- en A- snaar. Onze ringvinger plaatsen we op de derde toets op de C-snaar en tot slot onze pink op de vierde toets op de G-snaar.</p> <div style="text-align: center;"> <p>B</p> </div> <p>Een extra vinger betekent extra oefenen. Wissel het B-akkoord af met een ander gekend akkoord. Begin eenvoudig met bijvoorbeeld het C-akkoord. Eens dit goed lukt, wisselen we het b-akkoord af met het F-akkoord. Met dit akkoord erbij gaan we aan de slag met het lied I'm a ford.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>B</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>C</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>F</p> </div> </div>				
11	D7- akkoord	C-akkoord G-akkoord Am- akkoord	Ten green bottles	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalen vorige akkoorden/lied 2. Oorsprong naam 3. Nieuw akkoord 4. Lied 10

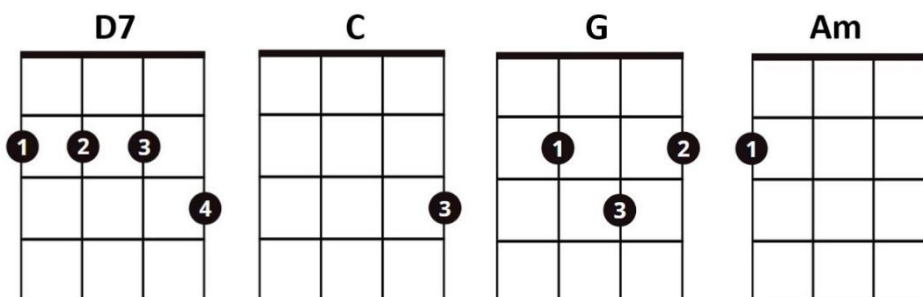
Welkom in les tien!

Neem jullie akkoordenoverzicht bij de hand en duid hierop alle gekende akkoorden aan. Overloop deze nog eens één voor één. Welk lied vonden jullie tot nu toe het leukst? Met welk akkoord hebben jullie het nog moeilijk?

Wisten jullie al dat aangenomen wordt dat 'ukelele' iets zoals "springende vlo" betekent? Dit verwijst naar de vingers van de Portugese zeevaarders die razendsnel over de toetsen sprongen. Anderen beweren dat de naam ukelele komt van de twee hawaiianse woorden 'uku', wat geschenk wil zeggen en 'lele' geïnterpreteerd wordt als 'een geschenk dat van ver kwam. Wat denken jullie? Vandaag maken we kennis met het D7-akkoord. Ondertussen kunnen jullie deze al zelf plaatsen. Doe dit gerust maar eens. Onze wijsvinger, middelvinger en ringvinger plaatsen we op de bovenste drie snaren, telkens op de tweede toets. Onze pink plaatsen we op de derde toets op de A-snaar. Een tweede manier om dit akkoord te spelen is als barré akkoord. Dit wil zeggen dat we eigenlijk met onze wijsvinger de volledige tweede toets mogen indrukken.

Vandaag werken we met het lied 'ten green bottles'. Hiervoor hebben we ook het C-akkoord, G-akkoord en Am-akkoord nodig. Kennen jullie deze nog? Oefen hier zeker ook eens het vernemen van de akkoorden.

12	D-akkoord	C-akkoord G-akkoord Am-akkoord D7-akkoord	Standbeeld	<ol style="list-style-type: none"> 1. We kennen al tien liedjes, maar met de aangeleerde akkoorden kan je al zoveel meer! → link naar sites 2. Herhalen vorige akkoorden/lied 3. Nieuw akkoord 4. Lied 11
----	-----------	--	------------	--

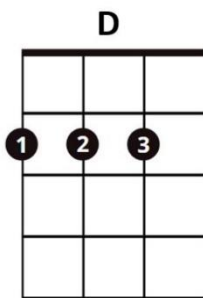
Welkom in les nummer elf! Onze eerste tien liedjes zijn gekend, maar op het wereldwijde web is er veel meer te vinden. Soms is het oefenen toch net iets leuker wanneer je kan oefenen met hedendaagse liedjes of liedjes die je zelf graag hoort. Enkele aanraders zijn:

- www.ultimate-guitar.com
- www.ukutabs.com

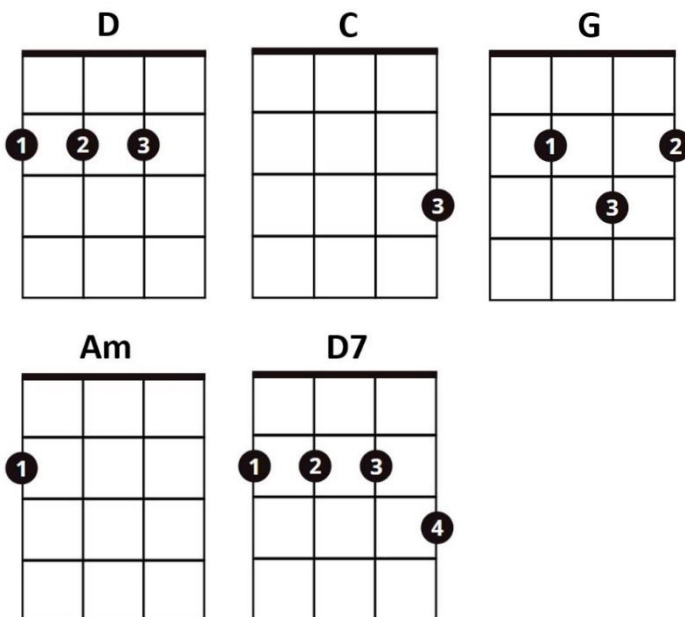

Vaak bestaan er ook meerdere versies van een lied. Ga op zoek naar wat al haalbaar is en welk lied je zeker op je to-do-lijstje zet.

Vandaag leren we ook nog het D-akkoord. We plaatsen onze wijs-, middel- en ringvinger op de tweede toets op de G-snaar, C-snaar en E-snaar.

Met het C, G, Am en D7 akkoord kunnen we het lied standbeeld spelen.

13	/	C-akkoord G-akkoord D7-akkoord D-akkoord	Timpe tampe tovenaar	1. Herhalingsles "alle akkoorden en slagtechnieken" 2. (Herhalings)lied 12
----	---	---	-------------------------	---

Welkom in onze derde herhalingsles!

Vandaag oefenen akkoordenrijtje en oefenen we wat verder op onze slagtechnieken. Speel onderstaande akkoorden rijtjes en wissel je slagtechnieken af.

C-akkoord → F-akkoord → G7-akkoord

Eerst spelen we enkel met neergaande slagbeweging. Als volgt wisselen we neer- en opgaande slagbewegingen af. Tot slot doen we dit rijtje ook eens met de down-down-up-up-down-up beweging.

Oefen onderstaande rijtjes op dezelfde manier.

C

F

G7

Am-akkoord → C-akkoord → F-akkoord

Am

C

F

D-akkoord → G-akkoord → D7-akkoord

D

G

D7

Tot slot spelen we ook nog een herhalingslied, namelijk timpe tampe tovenaar.

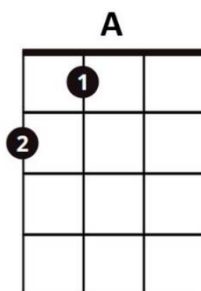
14	A-akkoord	G-akkoord D-akkoord	De wereld is een toverbal	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bekende ukelelespelers 2. Mijlpaal akkoord nr 10 3. Nieuw akkoord 4. Lied 13
----	-----------	------------------------	---------------------------	--

Welkom in les dertien.

Nog voor jullie aan de slag gingen met de ukelele, deden heel wat bekende personen dit jullie voor. Zo klinkt het melodietje van "Somewhere over the Rainbow" van Israel Kamakawiwo'ole zeker en vast bekend in de oren. Ook in midden de jaren negentig kreeg de ukelele een enorme populariteitsboost. De twee beatles, Paul McCartney en George Harrison kwamen tijdens een reportage met dit instrument in beeld en deden de verkoopcijfers enorm stijgen.

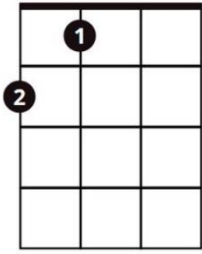
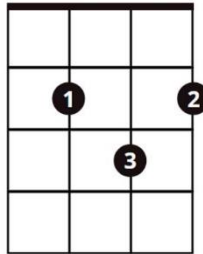
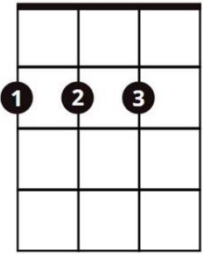

Vandaag leren we ook ons tiende akkoord al! We gaan aan de slag met het A-akkoord. Dit eenvoudige akkoord kunnen jullie zonder twijfel al vlot zelf plaatsen. De wijsvinger op de eerste toets op C-snaar en de middelvinger op de tweede toets op de G-snaar.

Ik hoef jullie ook zeker en vast niet meer te vertellen hoe jullie dit kunnen oefenen. Maar daag jezelf hier zeker wat bij uit. Experimenteer wat met akkoorden. Wat past er goed bij elkaar van akkoorden? Ondertussen oefen je ook op het vernemen.

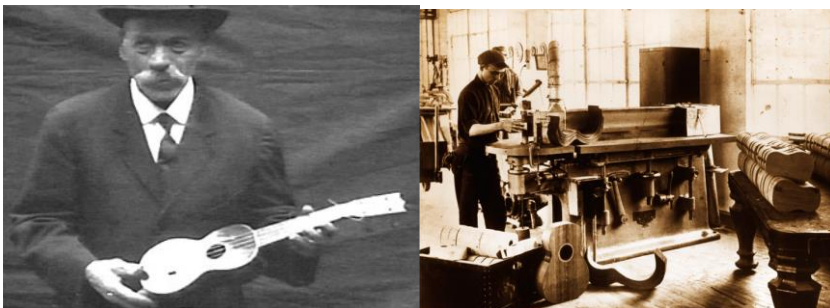
Met dit akkoord erbij kunnen we aan de slag met het lied 'de wereld is een toverbal. Daarvoor hebben we het G en het D-akkoord nodig. Weten jullie nog hoe je deze plaatst?

<p>A</p> 	<p>G</p> 	<p>D</p>
<p>Zeer goed! Dan gaan we aan de slag met het lied.</p>		

15	Dm- akkoord E7- akkoord	Am- akkoord	Te laat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukeleles doorheen de tijd 2. Herhalen vorige akkoorden/lied 3. Twee nieuwe akkoorden 4. Lied 14
----	--------------------------------------	----------------	---------	--

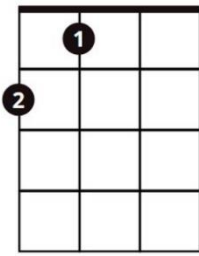
Dag allemaal en welkom in les veertien.

De populariteit van de ukelele kende al veel up's en downs. Op Hawaï was de ukelele al snel zeer populair. Maar pas begin de 20^e eeuw werd de ukelele bekend bij het Amerikaanse publiek. Deze populariteit kende zijn periodes. Telkens de ukelele te zien was in een televisie- of radioprogramma booste dit de verkoop. Door de plotselinge massaproductie van de ukelele werd de plasticen ukelele al snel een hit.

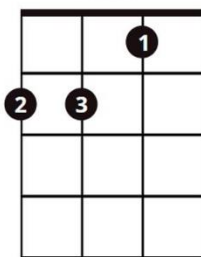
Welk akkoord leerden we vorige les ook al weer? Plaats deze maar eens op de ukelele. Dit was inderdaad het A-akkoord.

A

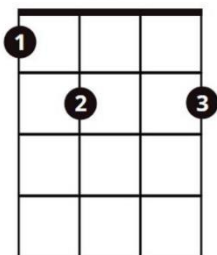
Vandaag leren we twee nieuwe akkoorden. De eerste is het Dm-akkoord. De wijsvinger zetten we op de eerste toets op de E-snaar. De middelvinger en ringvinger plaatsen we op de tweede toets op respectievelijk de G-snaar en de C-snaar.

Dm

Ons tweede nieuwe akkoord voor vandaag is het E7-akkoord. Hierbij komt onze wijsvinger op de eerste toets de G-snaar. Onze middelvinger op de tweede toets op de C-snaar en tot slot onze ringvinger op de tweede toets op de A-snaar.

E7

Beide akkoorden wisselen we weer even af. We slaan het Dm-akkoord aan en wisselen naar het E7-akkoord. Dit doen we om de beweging in te oefenen. Voor het nieuwe lied, 'te laat', hebben we ook het Am-akkoord nodig. Ook deze wisselen we eens af. Eens dit vlot lukt kunnen we over gaan naar het lied.

<p>Dm</p>	<p>E7</p>	<p>Am</p>
------------------	------------------	------------------

16	/	Am-akkoord D7-akkoord Dm-akkoord E7-akkoord	Zenuwlied	1. Twee nieuwe akkoorden herhalen 2. Lied 15
----	---	--	-----------	---

Welkom in les vijftien.

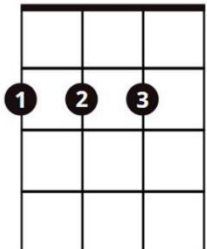
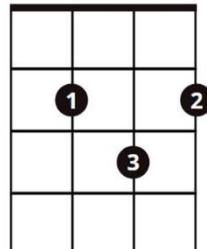
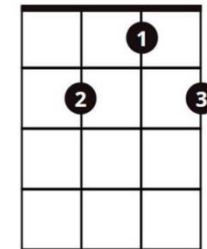
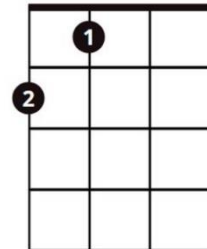
Vorige les leerden we maar liefst twee nieuwe akkoorden. Lukt het jullie om deze na elkaar te spelen? Laat ons dit nog eens oefenen. We starten met Dm en gaan over naar het E7-akkoord. Heel goed!

<p>Dm</p>	<p>E7</p>
------------------	------------------

Het volgende nieuwe lied maakt gebruik van deze twee akkoorden, maar ook van het Am-akkoord. Kennen jullie deze nog? En ook van het D7-akkoord. Laat ons deze nog eens spelen.

<p>Dm</p>	<p>E7</p>	<p>Am</p>	<p>D7</p>
------------------	------------------	------------------	------------------

Met deze akkoorden kunnen we aan de slag om het zenuwlied te spelen.

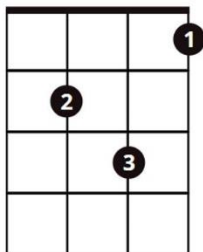
17	/	D- akkoord G-akkoord G7- akkoord A-akkoord	M'n tantes bloes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalingsles "alle geleerde akkoorden" 2. (Herhalings)lied 16
<p>Dag allemaal welkom in les zestien. Het einde is bijna in zicht!</p> <p>Vandaag herhalen we nog eens alle geleerde akkoorden. Dit zijn er al heel wat.</p> <p>Neem je akkoordenoverzicht bij de hand en speel de geleerde akkoorden één voor één. Zorg voor een vlotte overgang tussen de akkoorden. Gaat dit nog niet zo snel keer dan even terug en probeer opnieuw.</p> <p>Vandaag leren we ook een nieuw lied, namelijk m'n tantes bloes. Hiervoor hebben we het D-akkoord, het G-akkoord, het G7-akkoord en het A-akkoord nodig. Plaats deze al even op je ukelele en wissel af.</p> <p>Eens dit vlot lukt kunnen we aan de slag met het lied.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-end;"> <div style="text-align: center;"> <p>D</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>G</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>G7</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>A</p> </div> </div>				
18	Gm- akkoord	F-akkoord	Drunken sailor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukelele-art 2. Nieuw akkoord 3. Lied 17
<p>Welkom in les zeventien!</p> <p>Ukeleles bestaan in verschillende formaten en kleuren, maar kan je jouw ukulele nog unieker gaan maken? Zo heb je veel mensen die hun ukelele gaan versieren, dit kan enerzijds met stickers, maar veel mensen nemen ook kwasten en verf bij de hand. Dit resulteert in enkele pareltjes van ukeleles.</p>				

Vandaag gaan we ook aan de slag met het Gm-akkoord. Probeer dit maar eens even zelf.

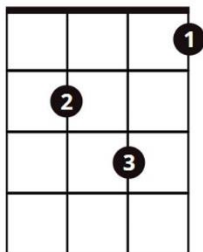
Onze wijsvinger plaatsen we op de eerste toets op de A-snaar. De middelvinger op de tweede toets op de C-snaar en onze ringvinger op de derde toets op de E-snaar.

Gm

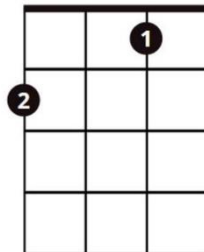

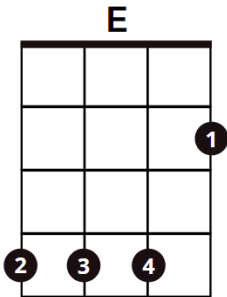
In ons nieuwe lied combineren we dit met het F-akkoord, kennen jullie deze nog? We wisselen beide akkoorden eens af. Als dit goed lukt kunnen we aan de slag met het nieuwe lied, namelijk druncken sailor.

Gm

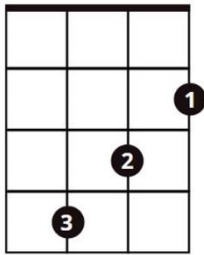

F

19	E- akkoord	D-akkoord A-akkoord E7-akkoord	Hokey pokey	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalen vorige akkoorden 2. Nieuw akkoord 3. Lied 18 4. Voorlaatste les (link popliedjes)
<p>Hallo allemaal! Helaas zijn we aanbeland aan onze voorlaatste les.</p> <p>Ik ben alvast zeer trots op jullie! Met jullie akkoordenoverzicht kunnen jullie al heel wat. Enkele lessen geleden nam ik jullie mee naar de site ultimate-guitar.com. Ik neem jullie mee naar enkel van mijn favorietjes. Hallelujah van Jeff Buckley, riptide van Vance joy.</p> <p>We leren vandaag ook het nieuwe E-akkoord. Hierbij plaatsen we onze wijsvinger op de onderste snaar de tweede toets. En onze middelvinger, ringvinger en pink op de vierde toets, de bovenste drie snaren. Dit is een moeilijker akkoord, volhouden is dus de boodschap.</p> <p>Eens dit wat vlotter lukt kan je het lied hokey, pokey spelen.</p> <div style="text-align: center;"> <p>E</p> </div>				
20	Em- akkoord	G-akkoord Am- akkoord F-akkoord Dm- akkoord E-akkoord	De verliefde stieros	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herhalen vorige akkoorden 2. Laatste nieuwe akkoord 3. Lied 19
<p>Welkom in de laatste les!</p> <p>Vandaag leren we ons laatste akkoord samen aan, namelijk het Em-akkoord. De laatste video wil natuurlijk niet zeggen dat het hier ophoudt. Met de kennis die jullie nu hebben kunnen jullie zeker en vast zelfstandig aan de slag. Het wereldwijde web staat vol met ukeleleliedjes.</p> <p>Ik laat jullie het Em-akkoord zelfstandig plaatsen. Dit gaat al super vlot! Dan belanden we aan ons laatste lied samen, namelijk de verliefde stieros.</p>				

Em

Ik hoop dat jullie de afgelopen video's zeer leerrijk vonden en jullie nu zelfstandig aan de slag kunnen met de ukelele in de klas.

10.3. Bijlage C – Videoreeks

Week 1 – deel 1

https://youtu.be/_SmiRWM0L3s

Week 1 – deel 2

<https://youtu.be/c9b3WmolcQ8>

Week 2

<https://youtu.be/3TkO9iv3rg8>

Week 3

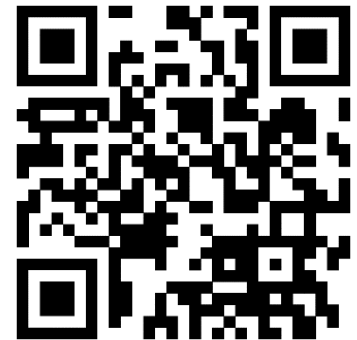
<https://youtu.be/XbK8-wc4v5Q>

Week 4

<https://youtu.be/Sym1K2vpuPA>

Week 5

<https://youtu.be/uMzZap2Lzko>

Week 6

<https://youtu.be/gSyIjBkKrA>

Week 7

https://youtu.be/j_9MF-Mhqa0

Week 8

<https://youtu.be/Bkk2EvT7mTQ>

Week 9

https://youtu.be/yEMZ_AYD-wU

Week 10

<https://youtu.be/zAH9I-IU8Q4>

Week 11

<https://youtu.be/ntQenVZpSrc>

Week 12

<https://youtu.be/38iDcMmUkN8>

Week 13

<https://youtu.be/RddMg99SNfQ>

Week 14

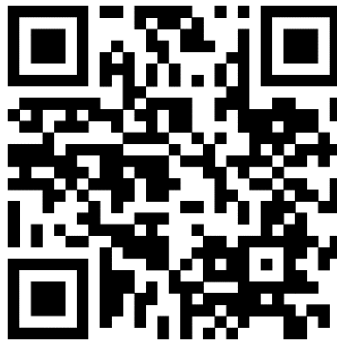
<https://youtu.be/9l8XClc1jCc>

Week 15

<https://youtu.be/NRVVr1iNWt4>

Week 16

<https://youtu.be/O1rStfuaATA>

Week 17

<https://youtu.be/Q1T4AukZXhA>

Week 18

<https://youtu.be/q6TBdvnszuA>

Week 19

https://youtu.be/4--A05UDe_Q

10.4. Bijlage D – Beeldmateriaal testpubliek

<https://youtu.be/VktIzdVRidM>

10.5. Bijlage E - Ukelele cursus